

Broj 11 • Ljubljana, novembar 1934 • Godina XVI

Naš Prvi decembar

Prvi decembar, dan u kome su sažeta vekovna nastojanja našeg naroda, sve njegove muke i patnje, uspehi i pobede, tužan nam je ove godine i tmuran.

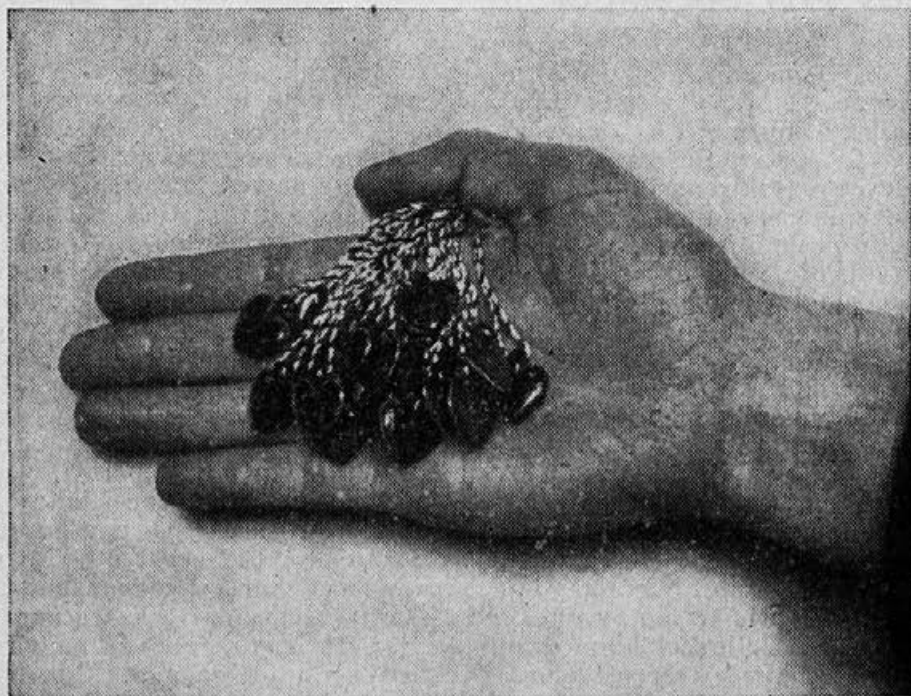
Za ostvarenje ovog vekovnog sna pale su nepamćene žrtve, pao je cvet jugoslovenskog naroda: na bojištima i na vešalima, u bolnicama i u tamnicama. I kad je naš narod počeo da se diže, jača i pretstavlja jednu neslomljivu snagu, otpornost i jačinu, morao je da sve ogromne žrtve koje su pale za ostvarenje našeg Prvog decembra poškropi i blagoslovi Svojom svetom krvlju najveći Sin našeg naroda, Tvorac i Čuvav prvodecembarskih ideala, naš uzvišeni Vladar Kralj Aleksandar, Vitez i Ujedinitelj. Zato je naš Prvi decembar tužan i tmuran. Metci u Marselju, koji su rastavili sa životom uzvišenog našeg narodnog Vođu, bili su upućeni svemu onome što sadržaje i pretstavljaju naš najveći narodni praznik — Prvi decembar. O svest našeg naroda odbili su se uvek ubojnički kuršumi naših narodnih neprijatelja i zavojevača, pa su se i ovog puta odbili o granitne temelje jedinstvene i jake ujedinjene otadžbine, odbili su se o čelične grudi našeg svesnog naroda.

Prvi decembar slavimo bez našeg Velikog Kralja. On je Svoju dužnost ispunio do kraja, i kao Vladar i kao Sin jugoslovenskog naroda. Ostvario je san Svojih Preda, san najvećih umova našeg naroda i ostvario želje celokupnog našega naroda. Zato će ovaj naš Prvi decembar biti posvećen Njemu, Njegovoj svetloj uspomeni i Njegovim delima. Njegov amanet: »Čuvajte Jugoslaviju!«, treba da se useče u svako jugoslovensko, a napose sokolsko srce. I ti, sokolski naraštaju, uzdanico jugoslovenskog naroda, koji ćeš u skoroj budućnosti zameniti svoje starije u narodnom poslu, imaj uvek u pameti i pred očima poslednje reči Velikog Kralja. Zakuni se: sav ću svoj život posvetiti svome narodu, svojoj državi i svome Kralju iz slavnog doma Karađorđevića, koji nam životima Svojima podignuše ovo večito i nerazrušivo zdanje: našu naodnu, slobodnu i ujedinjenu Jugoslaviju.

S udvostručenim snagama napred, dragi naš sokolski naraštaju, za dobro Kralja i otadžbine svoje! Zbijte svoje sokolske redove, budite spremni na sve žrtve i okupite se oko svog Mladog Kralja pod kojim ćemo budno, odlučno i nesebično čuvati najveći naš narodni praznik — Prvi decembar; založite sve svoje snage i sposobnosti da on bude još potpuniji i čvršći! U radu i slozi, u žrtvama i narodnoj svesti — na rad za Kralja i domovinu!

Zdravo!

Proslava Prvog decembra. Naše Sokolstvo proslaviće ovogodišnji Prvi decembar odavanjem duboke pošte i zahvalnosti Viteškom Kralju Ujedinitelju. Ovaj naš državni sokolski praznik biće posvećen svetloj uspomeni Blagopočivšeg Kralja Viteza, i socijalnom radu u našim sokolskim redovima. Tog dana prodavaće se »Sokolska srca« čiji je dobitak namenjen »Socijalnom fondu Viteškog Kralja Ujedinitelja« — našoj besposlenoj i bednoj sokolskoj braći. Cena je ovim srcima 2 Din. Svaki naraštajac i svaka naraštajka, koji su osetili ili koji mogu da shvaćaju bedu i nemaštinu, dužni su da kupe ovo crveno sokolsko srce da time ublaže stradanja i boli naše sokolske braće i da onima, koje je zatekla crna sudbina, otaru vruću suzu s njihovog lica.



17 decembar — dan sokolskog posta. Umesto s raznim priredbama s kojima smo do sada proslavljali rođendan Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja, proslavićemo taj značajni dan ove godine — postom. Svaki sokolski pripadnik, pa tako i naš sokolski naraštaj, dužan je da tog dana umanji svoje životne izdatke na najmanju meru i da uštedu, koja se pokaže, izruči svojoj sokolskoj jedinici za »Socijalni fond Viteškog Kralja Ujedinitelja«. I ovaj je novac namenjen našoj sokolskoj sirotinji. Svaki mora tog dana da otkine zalogaj iz svojih ustiju i da ga pruži svojoj sirotinji braći. Znaj, dragi naraštajče i draga naraštajko, da se po žrtvama meri svest i ljubav prema bližnjemu. Po delima Tvojima sudiće Te! S ovim ćemo se dobrotvornim činima najbolje i najdostojnije odužiti velikom imenu Kralja - Mučenika.

(Dalje.)

Tedaj je vstal Menelaos užaljenega srca in jezeč se na Antiloa. Klicar mu je podal žezlo in zapovedal ljudstvu mir, nakar je začel Menelaos: »Kaj si storil, Antilohos, ki si sicer tako pameten? Mojo vrlino si obrekoval in konje si mi zadrževal, ker si rinil s svojimi, ki so vendar slabši, zvito naprej. Argejcev vzvišeni knezi in skrbniki! Razsodite med nama po pravici, da ne bo kdo izmed Ahajcev dejal, da je Atrejev sin z zvijačo premagal Antiloa in mu ugrabil kobilo, čeprav so bili njegovi konji slabši. Vstani, Antilohos! Pridi, Božanski, in postavi se po stari navadi pred vprego, vzemi v roko gibki bič, dotakni se konj in prisezi pri zemljetresecu Pozejdonu, da me nisi zadrževal nalašč z zvijačo!«

Pametni mladenič Antilohos pa pravi: »Kroti svoje srce, saj vidiš, da sem mnogo mlajši, plemeniti Menelaos. Prekašaš me po letih in vrlinah. Saj veš, kako lahko se spozabi mladenič. Prenaglana je njegova vihrava nprav in nečimerna njegova odločitev. Daj se pogovoriti. Rad ti dam kobilo, ki sem ti jo vzel in če zahtevaš še več od mojega, ti bom z veseljem ustregel, samo da se ti ne zamerim in da ne grešim zoper bogove.«

Vedel je kobilo k Menelaju. Kakor se spušča rosa na mlado klasje, tako je temu zaplalo srce v veselju. Rekel je: »Sedaj ti rad odpustim, ker nisi bil nikoli lahkomišeln in vihrav ter je tudi sedaj le mladost premagala tvoje srce. Toda v bodoče ne skušaj več boljših ukaniti. Drug me ne bi tako lahko pomiril, toda ti, tvoj pogumni oče in brat ste mnogo pretrpeli zaradi mene. Zato ti rad ustrezem in tudi svojo kobilo ti podarim, da bodo vsi vedeli, da nisem objesten in nasilen.« To je rekel in velel Antilohovemu prijatelju Noemonu, naj odvede konja, sam si je pa vzel bleščečo skledo. Meriones je dobil kot četrtri dva talenta zlata. Peto darilo, dvojno skledico, ki je ostala, je dal Ahileus Nestorju rekoč: »Vzemi in shrani, starec, ta spominek najinega prijateljstva k spominom na rajnkega Patrokla! Nikdar več ga ne boš videl med argejskim ljudstvom. Podarim ti to brez boja, saj menda ne boš nastopil k pestenju ali k rvanju, pa tudi ne k lučanju sulice ali k teku, kajti leta te že tarejo.«

Izročil mu je skledico, ki jo je kralj vesel sprejel in mu odgovoril: »Res, moj sin, prave besede si govoril. Ne udje ne noge niso več silni, pa tudi roke se ne gibljejo več tako urno kakor nekdanj. Da, če bi bil še tako mladosten in zmožen kakor pri pogrebu Amarinkeja. Takrat me ni v moči nihče dosegel. S pestjo sem premagal Klitomeda, v rvanju Ankeja iz Pleurona. Prehitel sem nato izurjenega tekalca Ifikla, premagal s sulico Fileja in Polidora. Le s konji sta me premagala Aktoriona, hlepeč z darili (ker tam so še bila največja izmed krasnih daril). Vozila sta skupaj. Eden je držal vajeti in vozil, drugi je priganjal z bičem konja. Takšen sem bil nekdanj! Sedaj pa privoščim podobna dela mlajšim. Pojdi in počasti smrt svojega tovariša s tekmo. Rad vzamem to darilo in vesel sem, da se me še spominjaš in me ne pozabiš častiti s primerno častjo. Naj ti bogovi poplačajo.«

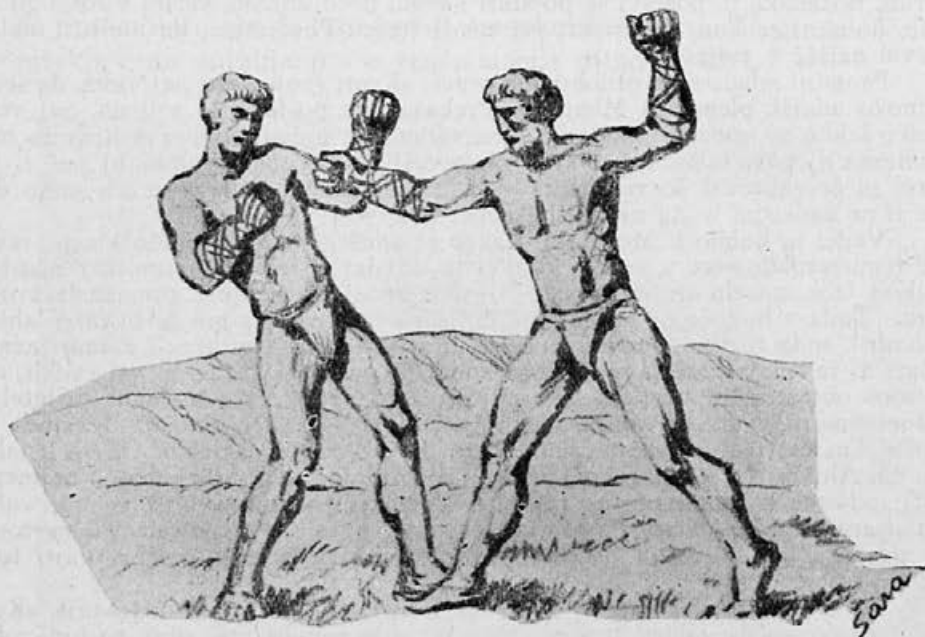
Ahileus se je vrnil skozi množico in postavil darila za strašno borbo s pestmi. Privedel je šestletnega, še divjega, delovnega mezga; premagancu je določil dvojno skledico. Vzravnal se je Pelejd in viknil Argejcem: »Atrijevi sinovi in vi ostali, Ahajci z bleščečimi golenjaki! Naj se borita dva pogumna moža s pestmi. Zmagovalec naj dobi mezga, premaganec pa dvojno skledico.

Vstal je mož, mogočen in silen, Panapijev sin Epéios, ki je bil izurjen v pestenju. Zgrabil je mezga in zavpil: »Pridi, komur se hoče dvojne skledice! Mezga, menim, ne bo odvedel nihče drugi, kajti jaz sem najboljši borilec. Da mi ni bitke dovolj, pravite? Naprej vam povem, in storil bom tako, vse telo mu razbijem in kosti mu zmeljem! Pogrebci, ostanite tu, da odnesete moža, ki ga bo ukrotila moja moč!«

Vsi so umolknili. Samo božanski Eurialos je stopil k njemu, on, sin taleonskega vladarja Misteja, ki je nekdanj premagal v Tebah pri pogrebu

ubitega Edipa vse Kadmejone. Urno ga je pripravil Tideid za boj, iskreno želeč mu zmago. Podal mu je pas, zatem lepo urezana bikova jermena.

Ko sta se opasala, sta stopila v krog. S silnimi rokami sta se hkratu vzdignila drug zoper drugega in sta se naskočila, da so se zapletle lehti. Strašno so pokale pesti okoli čeljusti in od strahu se jima je ulil pot po udih. Zda jci se je plemeniti Epeios visoko vzdignil in udaril nasprotnika po licu, da se je sesedel. Kakor se požene pred valovitim severnikom riba iz vode in jo temni val znova pokrije, tako je planil po udarcu pokoncu. Plemeniti Epeios ga je vzdignil za roke in prijatelji, ki so priskočili, so ga odvedli. Težko je vlekel noge za seboj, debelo kri je pljuval in glava mu je visela na ramo. Omamljenega so posadili medse.



Ahileus je pokazal sedaj Danajcem druga darila za težavno rvanje: za zmagovalca veliko trinžno posodo, ki so jo cenili Danajci na 12 volov, za premaganca pa cvetočo žensko, večšo marsikatero umetnosti in štiri vole vredno. Peleid je pozval Argejce: »Pridi, kdor hoče poskusiti tudi to borbo!«

Vstala sta Ajas in iznajdljivi Odiseus, ki je znal izkoristiti vsako prednost. Ko sta se opasala, sta stopila na borišče in se objela s silnimi lehtmi: bila sta kakor stikajoča se strešna lemeža, ki ju je tesar tesno spojil, da bi kljubovala vetrovom. Obema je pokal hrbet pod objemom; pot jima je lil z udov. Ob bokih in plečih so se nabirale rdeče klobase. Borila sta se s hrepenenjem po zmagi, za lepo ulito trinogo. Odisej ni mogel vreči Ajasa, pa tudi Ajas ni mogel premagati Odisejeve sile. Ahajci so začeli mrmrati. Tedaj je rekel Ajas: »Plemeniti Laertijad, iznajdljivi Odiseus, vzdigni me ali pa vzdignem jaz tebe; za drugo naj skrbi Kronion!« Vzdignil ga je, toda Odisej ni pozabil zvijače: udaril ga je od zadaj v podkolenje in se mu je izmuznil iz objema; vrgel ga je na hrbet in se mu spustil na prsa. Ljudstvo je strmelo začudeno in občudujoče. Kakor Epeios Euriala, tako je tudi Odiseus nekoliko vzdignil Ajasa; a le-ta je takoj upognil koleno in znova sta padla tesno sprijeta in vsa prašna po tleh. Spoprijela bi se bila še tretjič, če ne bi bil vstal Ahileus in ju zadržal:

»Ne borita se več in ne trudita se; oba sta vredna zmage; obdarujem vaju z enakimi darili in pojdita, da bodo tekmovali še drugi!« Slušala sta; obrisala sta si prah in si očistila obleko.



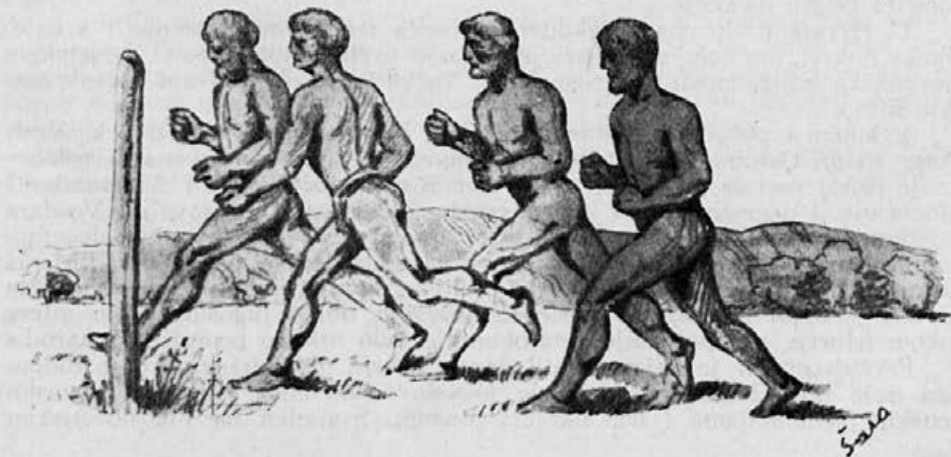
Sedaj je postavil Ahileus nova darila za tek: srebrn, umetelen vrč za šest mer. Ustvarili so ga v umetnosti izkušeni Sidonci, feniški možje so ga prinesli na temnih valovih in ga ponujali po pristaniščih, dokler ga niso podarili Toasu; naposled ga je dal Euneos Patroklu kot kupnino za Likaona. Ta vrč je dal Ahileus za prvo darilo, da bi počastil prijatelja. Drugemu je namenil mogočnega, rejenega bika, zadnjemu za pol talenta zlata.

»Pridi, kdor se hoče poizkusiti tudi v tem boju!« je pozval Argejce. Vstal je Ajas, za njim prebrisani Odiseus in Antilohos, Nestorjev sin. Stali so v vrsti. Ahileus jim je pokazal cilj. Zdirjali so. Ajas se je poznal pred druga dva: tik za njim je bil Odiseus tako, da je stopal v njegove stopinje, preden jih je pokril padajoči pesek, in da mu je dihal v tilnik. Zato so mu

vpili vsi Ahajci, da bi ga še bolj izpodbodli. Ko so se bližali cilju, je Odiseus hitro pomolil k modrooki hčerki Zevsa: »Usliši me, boginja in pomagaj mi v teku!« Palas Atene ga je uslišala in storila, da so mu bili udje lahki. Zmotila je še proti darilom drevečega Ajasa prav pri govejih odpadkih — živino je bil zaklal Ahileus Patroklu na čast — da se je spotaknil in si pomazal nos in usta z blatom. Odiseus je bil prvi. Hitro je pograbil vrč, Ajas pa bika. Ajas je držal žival za roge in, še vedno pljuvajoč blato, dokazoval Argejcem: »V teku me je zmotila boginja, ki že od nekdaj pomaga Odiseju!« Veselo so se mu smejali. Antilohos je razkazoval zadnje darilo: »Prijatelj, čeprav to veste, vam vendar-le povem, da podarjajo bogovi čast še vedno starejšim ljudem. Ajas je sicer le malo starejši kakor jaz, Odiseus je pa že iz prejšnjega rodu, čeprav ga hvalijo, da je v najlepši dobi. Razen Ahilea ga bi v teku težko kdo dohitel.«

Tako je hvalil Ahilea, ta pa mu pravi: »Nisi me zaman hvalil; dam ti še pol talenta zlata.«

(Konec prih.)



Važnost ujedinjenja za jugoslovensku državu, narod i Sokolstvo

Hajrudin Ćurić, Sarajevo

Od polovine sedmog veka, kada su se Južni Sloveni konačno naselili na Balkanskom Poluostrvu, pa do danas, njihova se istorija menjala i po sadržaju i po području. Nalazeći se među različitim neprijateljima, naši su pradedovi morali voditi borbe na različitim stranama. Te pojedinačne borbe jugoslovenskih plemena s neprijateljem, pa donekle i sastav zemljišta na kome su ta plemena živela, bili su uzroci, radi kojih se misao jedinstva i Jugoslovenstva nije mogla jače ispoljiti. Ali ipak bilo je svetlih umova u prošlosti našeg naroda, koji su pokušavali da sprovedu tu misao u delo. U devetom veku. Ljudevit Posavski stvara prvu jugoslovenku državu, koja, iako je bila kratkog veka, ipak je sjedinila Srbe, Hrvate i Slovence, tri plemena jednog naroda. Slovincima je bilo sudeno da prvi, u borbi za veru i Jugoslovenstvo prime neprijateljski jaram. Videći neprijateljsku opasnost, Hrvati i Srbi prikupljaju svoje snage i stvaraju svoje države.

U desetom veku Tomislav hrabro odbija Madžare preko Drave, širi svoju državu i stvara od nje kraljevinu. Jedan od njegovih naslednika, Petar Krešimir IV, obnavlja i proširuje nekadašnju Tomislavljevu državu. Radi mešanja tuđina država slabi, narod se cepa na latinsku i narodnu stranku, koje vode međusobne borbe. Time se koriste Madžari, dolaze do Gvozda, gde gine voljeni narodni kralj Petar Svačić, braneći sa svojim pristalicama svoju zemlju i Jugoslovenstvo. Pet godina nakon Gvozda Hrvati potpadaju pod Madžare.

Srbi su, kao treće jugoslovensko pleme, imali da izdrže neprijateljske napade s drugih strana. Vrhunac srpske srednjovekovne države prestavlja vlada cara Dušana Nemanjića. Njegov savez s Bugarima, ratovi s Vizantijom, dolazak u Dubrovnik — jasno dokazuju da je shvatio jugoslovensku misao. To shvatanje jugoslovenske misli još se više oseća u radu bosanskog kralja Tvrtka, koji prima na sebe plemenitu dužnost spajanja Južnih Slovena u jednu državu. Tvrtkovu akciju omelo je Kosovo, na kome su Srbi i Hrvati pokazali divan primer bratske solidarnosti. Iako je Kosovo bilo tragedija celog jugoslovenskog naroda, jer ubrzo iza njega podležu i Srbi u borbi za Jugoslovenstvo, ipak je ostala jugoslovenska misao, svetla i sveta, u srcima novih pokolenja. Tu misao nije mogla da uništi ni najgrublja neprijateljska sila. Ona se provalčila kao crvena nit kroz celu povest našeg naroda. Ona je davala polet jugoslovenskim pokolenjima, koja su u ropstvu prikupljala snagu za daljnje borbe.

U devetnaestom veku jasno se ističe svest o jugoslovenskoj misli. Karadorđe podiže ustanak protiv Turaka i obećava u »Početku bune protiv dahija« da će preći »Drinu vodu plemenitu među izmed' Bosne i izmed' Srbije« i »čestitu Bosnu polaziti«.

U Hrvata i Slovenaca također se oseća nacionalno buđenje i vrenje. Ilirski pokret, na čelu s Gajem, ujedinjuje pretstavnike srpske, hrvatske i slovenačke književnosti, a Štrosmajer i Rački jasno obeležavaju jugoslovensku misao.

Vrhunac i pobedu jugoslovenske misli pretstavlja dvadeseti vek. Kralj Petar Veliki Oslobođilac ostvaruje dugogodišnji san Jugoslovena — oslobođenje našeg naroda, a Njegov dični Sin, Blaženopočivši Kralj Aleksandar I ujedinjuje, 1 decembra 1918, jugoslovenska plemena od Triglava do Vardara u jednu državu. »Nekoliko vekova stare tradicije Slovenstva, tolike desetine godina pravedanja najsvetlijih umova naše Otadžbine, počevši od ilirizma do novog Jugoslovenstva, reka krvi i biblijske patnje najboljih sinova našega naroda, stvorili su najzad, posle raznovrsnih obrta jugoslovenskih udesa tokom istorije, najpohalnije i najobimnije delo otkako postoji naš narod.«

Prvi decembar je najznačajniji dan u istoriji naše države. To je roden-dan naše mile Jugoslavije, pobeda jugoslovenske misli, svetionik jugoslovenskim generacijama i naš najveći praznik. Sagrađen na jugoslovenskim

kostima, on je za nas tvrdi grad, o koji će se razbijati svi neprijateljski napadi. Prvi decembar je epopeja jugoslovenskog bratstva. Bez njega ne bismo došli svome cilju, živeli bismo i dalje odvojeno, pod tudim jarmom. Prvi decembar je »večni spomenik na grobu za Jugoslaviju palih Jugoslovena«. On govori svakom iskrenom i pravom Jugoslovenu: »Brate, ovde leže kosti tvoje braće, koja su pala za slobodu svoje rodne grude. Što god budeš radio, imaj na umu njihove žrtve, koje su kroz vekove zidale spomenik. One su ga i sazidale, jer im je to bio cilj. Odatle nastavi i ti svoj rad. Neka ti ovaj spomenik bude večiti putokaz, večita istina: da Jugoslavija živi i da nikada, neće umreti!«

I mi Sokoli, ceneći značaj Prvog decembra za jugoslovensku državu i narod, uzidali smo svoju misao u temelje ovog uzvišenog jugoslovenskog praznika. »Njezin je svet širok i blistav kao slovensko more, smeon i visok kao slovenske gore, večito mlad i čist kao slovenske vode. U njezine snove šume Drava, Sava, Drina i Dunav, huče Vardar i Morava, pevaju Krka i Bosna, Tisa i Neretva, Ibar i Bregalnica. Njezino jasno čelo hladi dahom svojim vetar s Durmitora i Petrove Gore, Lovćena i Triglava, Avale i Snežnika. U zlatno veče njezinih misli šaputaju pitome ravnice plodne Vojvodine, divne Šumadije, zlatnog Srema, junačke Raške, kršnog Primorja i sunčane Dalmacije.« Takva je sokolska misao!

Ponikla u ropstvu, ona je obuhvatala sve Slovene i snažnim zamahom prekinula sve neprijateljske planove, koji su bili upereni protiv slovenskih narodnih i državnih interesa. Suština Sokolstva je: od Jugoslovenstva — Slovenstva, od Slovenstva — Čovečanstvu. Volja pojedinaca potčinjava se volji celine: pojedinac ništa — celina sve. Jačajući telo, Sokoli stvaraju podlogu za jačanje duha, koji treba da se vine u visine i da radi za jugoslovenske, slovenske i čovečanske ideale. Sokolstvo odgaja čudoreдно i narodno. Za vreme mira ono je rasadnik prosvete, žarište oko koga se skuplja jugoslovenski narod. U slučaju opasnosti za domovinu, ono je spremno da žrtvuje najbolje svoje sinove, kao što je radilo zidajući prvodecembarski spomenik. Jer:

»Snaga je naša planinska rijeka,
Nju neće nigda ustaviti niko!
Narod je ovi umirati viko,
U svojoj smrti da nađe lijeka«...

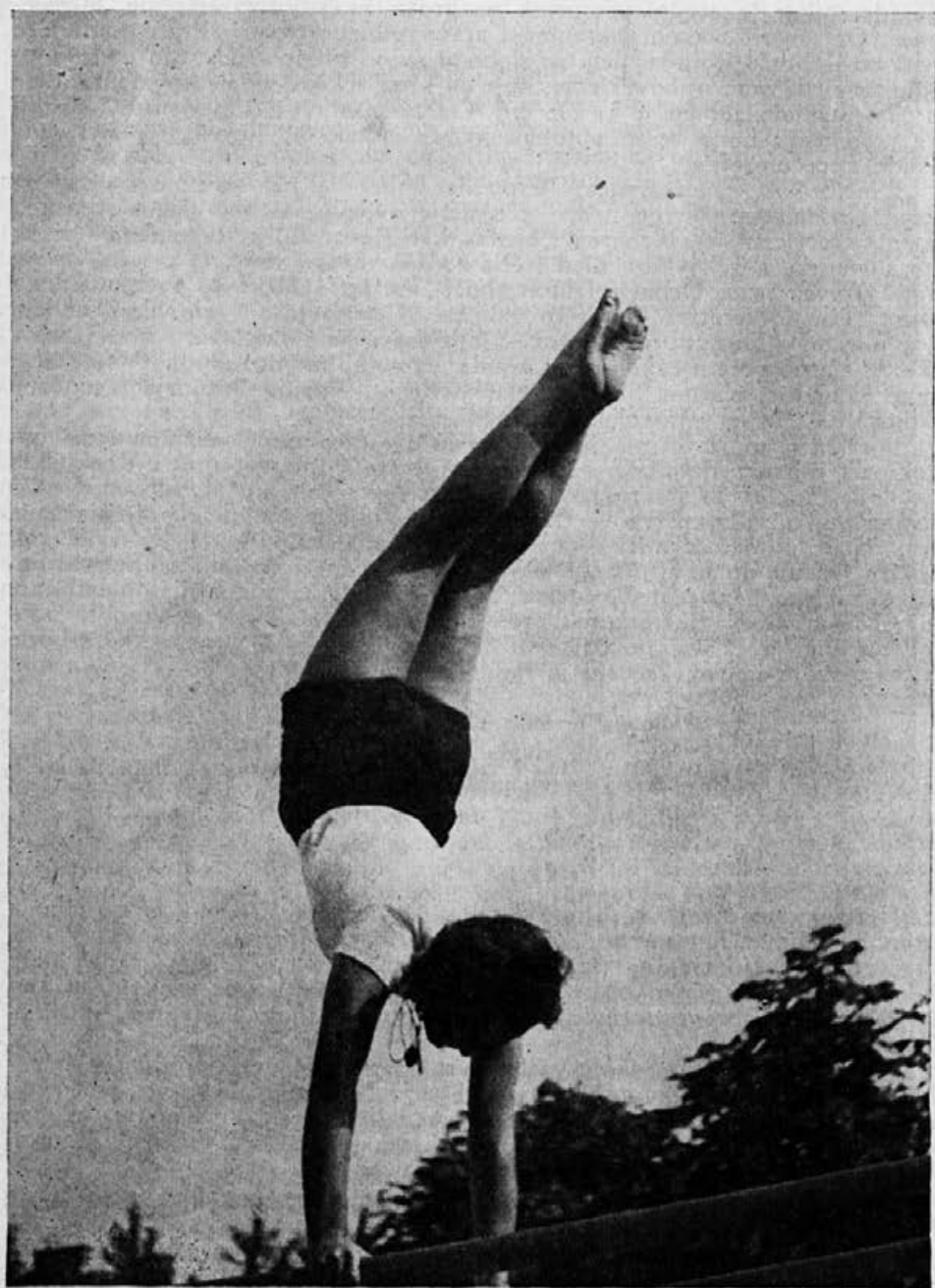
(A. Šantić.)

Herojska smrt našeg dičnog Kralja Aleksandra I bolno je odjeknula širom naše mile Jugoslavije. Zaplakaše Vardar, Morava, Neretva, Vrbas, Kupa i Sava, zajecaše Šar Planina, Durmitor, Velebit i Triglav, zaječi naše sinje More, zadrhtaše sokolska srca. Ali, u ta sokolska srca usekoše se, kao oštrica mača, Njegove poslednje reči, Njegov amanet: »Čuvajte Mi Jugoslaviju!«

I mi, jugoslovenski Sokoli, večito verni uzvišenoj ideji narodnog i državnog jedinstva, zakleli smo se Mrtvom Kralju Mučeniku da ćemo, pod cenu svojih života, ispuniti Njegovu poslednju želju. A ispunićemo je, ako se čvrsto skupino u sokolske neprobajne redove, i ako, kao apostoli Jugoslovenstva, usadimo našoj deci u srca reči sokolskog bratstva.

S verom u bolju budućnost, pojačajmo naše redove, poklonimo se Majci Otadžbini i kliknimo iz dubine naših sokolskih srca:

Neka je slava Viteškom Kralju Aleksandru I Ujedinitelju!
Neka živi Nj. Vel. Kralj Petar II!
Živela Jugoslavija!



Članica v stoji na rokah na bradlji

(Živa slika za decu)

Prikaz povesti Jugoslovena od dolaska na jug do najnovijeg doba.

5 muške dece i 2 ženske dece.

Na podu se dijagonalno pričvrsti široka plava traka (15—20 cm), izrezana »Istra« od belog omotnog papira s crnim obrubom, s leve strane su nacrtani obrisi Jugoslavije (Hrvatske, Dalmacije, Bosne... ili banovine).

Pod pozornice

5 braće i 2 sestre:

Klukas, Lobel, Kosenec, Muklo i Hrvat te sestre Tuga i Vuga.

Braća su odevena u narodne nošnje, a sestre u nošnju istarsku s crnim trakom preko prsiju.

Izlaze iz pokrajne sobe jedan za drugim. Idu na konjima, u ruci drže koplja, sablje (puške su im pripravne na pozornici u prikrajku). Čim ulaze:

Kosenec: Kuda, kuda?

Svi (viču): Na more! Na more! (Uđu na pozornicu — ugledaju more.)

Kosenec: Evo more!

Lobel: Ajde, da tu živemo!

Tuga: Možemo, tu će nam biti lepo, braćo. Svi sidu s konja, metnu ih u ugao pozornice, svi posedaju napred osim Hrvata, koji gleda prema otocima i Istri.

Hrvat: A, evo, i tamo je lepo! Ko će tamo?

Muklo: Pa sestre mogu tamo.

Klukas: Ajde, Ti, Tugo, na onu zemlju, a Ti, Vugo, na one otoke.

Vuga: Idemo, braćo, ali biće nam ružno bez Vas.

Muklo: Sve se bojim za sestre, ama bićemo im u pomoći.

Tuga: Idemo, braćo, idemo, ali čuvajte nas. (Odlaze na otoke i Istru).

Kosenec: A nas ćemo petero živeti na ovoj zemlji i slaviti boga Peruna.

Klukas: Da, braćo, živjećemo u slozi i ljubavi, međusobno se pomagati i tako ćemo biti uvek zajedno kako smo danas tako, ćemo biti i za mnogo tisuća godina.

Lobel: A kako da nazovemo ovu zemlju?

Muklo: Nazovimo je po najmlađem bratu — Hrvatska, a ovu (misli malo, gleda po sobi) — evo: Srbija, a ovu — Slovenija, ovu — Dalmacija, a ovu Bosna.

Hrvat: Ajde pa ćemo se tako i podeliti, svako će živeti u jednoj zemlji.

Dele se: Kosenec seda na Sloveniju, Lobel seda na Dalmaciju, Klukas seda na Srbiju, Muklo seda na Bosnu, Hrvat seda na Hrvatsku. (Mala stanka dok se posedaju.)

Hrvat: U početku, braćo draga,
Pritisli nas jadi veli,
Ali uvijek složna braća
Znaće vodit bojak c'jeli.
Avari nas tištu strašno,
Sa svih strana neman ljuta,
Ali bojak svrši krasno,
i Ljudevit, knez Hrvata,
Trpimir, Domagoj, Zdeslav,
Branimir i kralj Tomislav
Stvore slogu — kraljevstvo Hrvata.

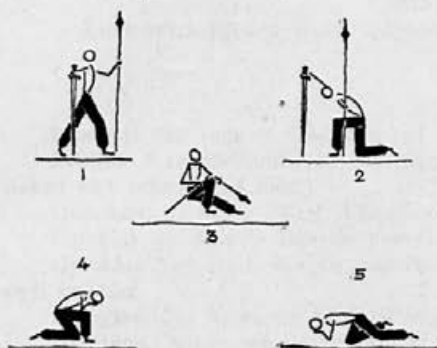
Klukas: Jest, brate, — a evo i mene —
Višeslav i Mutimir knezi,
Gordi Vikan, Marko hrabar,
Uroš i župan Desa
Stvore zemlju hrabrih Srba.

Muklo: I menom vladahu župani,
Časlav, Krešimir i Bodin,
Mihajlo bje vladar Huma.

- Hrvat:** Još kraljevi mene vode
Krešimir i Dmitar Zvonko,
Stjepan i zadnji Petar pobre,
al' Koloman vikne gromko:
Dole Petre, moji su Hrvati!
- Klukas:** Zavidni sin Nemanja Stevan
kupi Srbe, ujedini braću
i miran gradi Hilandar hram,
da mu kosti ne čine svađu.
Braću miri Sveti Sava
i kruni se svetom krunom,
al' za tri sina Stevana
cvate rod Srba perom i hranom.
- Hrvat:** Propadoh Vam, braćo draga,
mene grabi Madžar Bela
Emerik i brat Andrija.
Njegova zlatna bula č'jela
Shrva me do novog vijeka.
- Muklo:** Patareni dižu ruke,
Koloman im stvara muke;
razdijeliše me kockom,
ali Šubić Pavle tude
red predade Mladen sinu.
- Koseneć:** Od kad se razdijelih od vas,
tuđinci me grabe vazda.
Robujem, robujem danas,
robom ostaću Vam svagda.
- Lobel:** Mene isto grabe svi po redu,
Madžar i Mlečić lija stara.
Na mojem kršu svi se peku,
a more im dobra hrana.
- Hrvat:** Kod mene Anžu kuća vlada,
Ludovik novo plemstvo stvara,
kći Marija trza teške uzde,
a Karlo Drački svoga sina
Lada okruni za kralja.
- Muklo:** Da, tada Tvrtko kraljem posta
a Hrvoje Žigmundov vazal osta.
- Lobel:** A mene kupi Mlečić mali,
Ugrima su teški dukati pali.
- Muklo:** Tvrtko diže meni glavu
I svima nama diže slavu.
Ha — da tako ostalo bi vazda,
Da vlastela ne sruše mene
i Turčin pregazi me tada.
- Lobel:** Moj Dubrovnik grad na moru
Trguje ti vazdan robu,
ne pita za gospodara,
već plaća po petsto dukata.
I crnog paše prizna vlast,
samo da mu dukat bude slast.
- Klukas:** Milutin, Drago i Uroš,
kraljevi su moji hrabri,
al' što Dušan Silni stvori
to Turčin lako ne pokori.
Sin mu Vuko Uglješa i Gojko,
Dijele carstvo, al' stan'te, braćo,
Murat vodi vojsku silnu
Na Kosovo Polje slavno.

Slika — (skupina I)

Slika boja Koscvskog:



(Br. 1 — Hrvat — stav iskoračni d. napred, leva na prstima, desnu ruku pognuto predručiti — drži koplje, l. odručiti visi mač do zemlje.) Br. 2 — Muklo — klek desnom, pretklon, u levoj odručenoj drži koplje u levoj nadručenoj mač Br. 3 — Klukas — sedne levu opruži, desnu sagne gore, stopalo na zemlji, i lomi koplje na kolenima. Br. 4. — Kosenec — klekne desnom, mali pretklon — plače (oponašanje). Br. 5 — Lobel — legne poklekcom desne i na laktove — tuguje, kraj njega koplje. Malo stoje u skupini šutke, zatim se vrate na svoja mesta tiho:

Hrvat: Na Cetinju polju ravnom
Ferdinand izabran je kraljem,
a Frankopan bje tada banom,
Koj' sveti boj vodi s mačem.
Nikola Zrinjski Siget brani,
Ne' odoljet se ne može vrani.

Muklo: Veziri mene dijele,
Paše prave čuda trista.
Iskrojiše me hijene.
Mjesec nosim mjesto krsta.

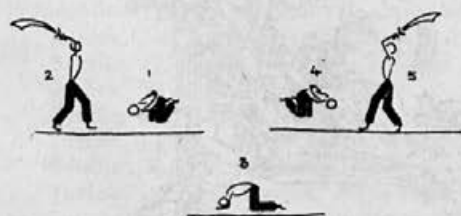
Klukas: Moj komšija se ne da,
Diže glavu al' bježat mora.
Košnica ostala bez meda
A, džamija mjesto tornja.

Hrvat: Pasanec i Gubec glavu gube
Dužd od Uskoka polude.
Habsburg kuće glave lude
Našeg čiču polako bude.

Kosenec: Ja rob vjekovima ostah
Nauci vjeran sinak ostah
Vergerije biskup i Trubar
Nov za susede bi mužar.

Hrvat: Leopold I podla lija
Zove Frana i Petra bana.
Junačko srce im ubija —
U Hrvata osta ljuta rana.

Slika 2 — pogubljenje Zrinjskog i Frankopana:



(Br. 2 i 5 oponašaju odrubljivanje glave. Br. 3 legne na zastave i kolena — tuguje.)

Zatim se svi dignu i u jedan glas uzdahnu — pogled gore — »Slobodu, slobodu, daj nam Bože! —

(Borba za oslobođenje 1683—99 i seoba Srba.)

Hrvat: (čim su seli na svoja mesta):
Marija Terezija slavna
Reformiše vlast Hrvata,
A Josip drugi centar Beča uze
I Hrvate kao kravu muze.

- Klukas:** I nama posveti malo mara,
Jer nam dađe našeg patrijara.
U Orašcu Crnog Đorđe rod se diže,
narod srpski slobodnije diše.
Na Takovu Miloš vuče mač
i Turcima zadade prvi plač.
- Koseneć:** Vodnik i Vraz Iliriju ožive,
A narod novu knjigu pobire.
- Hrvat:** Gaj je vod Ilira.
Ban Jelačić smrt Madžara.
- Klukas:** Obrenovića rod je smravljen.
Sin Đorđa Petar Prvi
polumjesec turski smrvi.
Rat Balkanski vodi slavno,
Cer i krvavo Kumanovo.
Krf proguta mnogo krvi
A Solun dađe slobodu prvi.
- Hrvat:** Prvog decembra braća opet kolo vode
Srbin, Hrvat i Slovenac,
brat Bosanac i Dalmatinac
spletu jedan vječni vijenac.

Slika 3 — dok govori »1 XII braća...« na sredini se okupe uhvate oko vrata i dok Hrvat završi nad njima se razvije zastava, a iza kulisa svira i peva se himna. Iza himne Lobel pogleda na sestre koje su celo vreme promatrale razvoj povesti u braće, zatim im kaže:

- Lobel:** Zaboravismo naše seke
one još vazda plaču bolno.
Ajte s nama putem slobode!
(One se dignu i krenu s njima.)

Zastor.



Lutkovna igra v dveh dejanjih s predgovorom veseljaka Jurčka.

(Dalje.)

Lipoglav (za sceno). Gozdana —!

Svetlin. Kar pomenita se z malim, jaz moram po opravkih. (Namigne Jurčku, nakar oba odideta za hišo.)

Gozdana. Si mene klical, Lipoglav?

Lipoglav (z desne). Žanjice pravijo, če pojdeš z njimi —

Gozdana (otožno). Ko bi vedela — Rada bi šla in rada tu ostala — Svetlin drži besedo!

Lipoglav. Jaz bi se pa že rajši vrnil v gozd. Tam je tako lepo —

Gozdana. Nikar me ne spominjaj tega!

Lipoglav (kaže na desno). Jih vidiš? Ze gredo! Kako veselo petje se razlega — Žalik-žene (pojo za sceno, v dalji).

Žanjice vesele
smo žito požele,
povezale v snope,
zložile ga v kope
Gozdani za balo,
Svetlinu v zahvalo,
juhé!

(Medtem ko se petje vedno bolj oddaljuje, gre Gozdana počasi proti desni in obstane slednjič skrita za lipo. Ko petje utihne, je čuti njeno ihtenje.)

Lipoglav (sočutno). Kaj te pa spet boli, Gozdana? Čemu se vendar jočeš?

Gozdana (za lipo). Saj ne razumeš tega, mali —

Lipoglav. Seveda ne, ampak Svetlina bi poklical. Hočeš?

Gozdana. Ne, ne, nikar! (Pride izza lipe.) Ali pa — Ah ne, jaz grem! (Odide na desno.)

Lipoglav. Kam pa? Počakaj no, da grem s teboj! (Zleti za njo.)

Gozdana (poje za sceno).

Pojo po gaju ptičice,
cveto po trati rožice,
čemu pojo, čemu cveto,
ko je pa srce ranjeno —

(Ko utihne Gozdanino petje, prideta izza hiše Jurček in Svetlin v živahnem pomenku in obstaneta nekako v sredi med hišo in lipo.)

Svetlin. Tak misliš —?

Jurček. Na vsak način se mi zdi pametno, da njen pajčolan izgine iz hiše. Če te mučijo že tretji dan, kakor praviš —

Svetlin. Res, kar sitno mi je reči, kako je to strašno! Samo dve besedi sta mi prepovedani, pa sta mi vprav ti dve zmeraj na jeziku!

Jurček. No, vidiš, in to bo trajalo do jutri zjutraj!

Svetlin. O, zvečer bom zgodaj legel spat!

Jurček. Ti ni dosti pomagano.

Svetlin. Ej, v spanju bom pa vendar lahko brez skrbi?!

Jurček. Lahko; nič ne rečem, da ne. Lahko te pa tudi nenadoma kdo prebudi —

Svetlin. Joj, saj res; to je zopet nova nevarnost!

Jurček. Zato pa menim! Nenadoma te utegne kdo prebuditi in vprašati karkoli, kakšno malenkost, celo neumnost, pa boš zinil —

Svetlin. In bo konec, hočeš reči?!

Jurček. Mogoče je. Saj vidiš, kakšni so ljudje. Tale švedrač —

Svetlin (mu seže v besedo). Oh, ta je res kakor smola!

Jurček. Pa ni napačen človek. Vedé še muhi ne bi storil nič žalega —

Svetlin. Ko bi le toliko ne govoril!

Jurček. Potlej bo manj —

Svetlin. Kdaj?

Jurček. Ko mine dogovorjeni čas —

Svetlin. Upaš?

Jurček. Prav trdno se mi zdi. — Si slišal poprej petje?

Svetlin. Nekaj se mi je zdelo —

Jurček. To so pele žanjice, a žanjice so bile, verjemi, same žalik - žene!

Svetlin. Žalik - žene?

Jurček. Kdo pa naj bi sicer znal oves žeti tako, da bi mu kar pod srpom zorel?! Saj si rekel, da je bil malo prej še zelen.

Svetlin. Je bil, je bil!

Jurček. No, to pa veš, da Gozdana ne laže. Ako je rekla, da so žele zrelega, ji lahko verjameš.

Svetlin. Skoraj ji moram res verjeti —

Jurček. Zato, vidiš, mislim, da je družinam dolgčas po Gozdani. Njo bi rade privabile nazaj, a tebi le nočejo napravljati prehude žalosti.

Svetlin (nekoliko pikro). In misliš, da bi me rade z ovsom potolažile? — Ko bi bil konj, bi še veljalo —

Jurček (poredno). Eh, kaj boš tako natančen! Saj so ti dale tudi repe.

Svetlin (se zasmije). To je preskrbel Lipoglav!

Jurček. Jaz bi dejal, da so bile brez dvoma žalik - žene vmes!

Svetlin. Naj bo po tvoje! Danes moram itak vsakomur dati prav, a jutri — —

Jurček (mu seže v besedo; nagajivo). Za jutri nič ne prerokuj! — In pa še to: V bodoče brez premisleka nikomur nič ne obljubuj!

Svetlin. Velja! Saj danes vse velja! Če mi kdo reče tepec, pravim: da!

Jurček (se mu poredno priklanja). Pripisi sebi! sem ondan dejal —

Svetlin. Ta svet, kot vidiš, je docela obveljal. (Začne hoditi po dvorišču.) Na njivo pojdem in pogledam, kako je prav za prav s tem ovsom.

Jurček. Kar naprezi rajši in ga začni voziti domov!

Svetlin. Naj bo še to po tvoje!

Jurček. Samo, hm, zastran pajčolana se nisva domenila še do kraja —

Svetlin. Čumnata je odprta, skrinja tudi. Naredi kakor veš in znaš. Tebi se vselej prav zasuče.

Jurček. A kaj, če mati so medtem pobrali ključce?

Svetlin. Pokličí mene! Bova že kako — (Odide na desno, a Jurček na levo za hišo. Nekaj časa ostane pozornica prazna. Sončna svetloba počasi pojenjuje. Iz dalje se zopet oglasi Gozdanino petje »Pojo po gaju ptičice« itd., vendar tako tiho, da skoraj ni mogoče razumeti posameznih besedi. Ko to utihne, pride z leve mati.)

Mati. Nikjer nobene žive duše? Kam so se neki razkropili? (Hodi po dvorišču.)

Švedrač (pride z desne). Sveta nebesa, mati, kar se pa pri vas godi, to že ni več za ta svet!

Mati (se naglo okrene). A, ti si, Švedrač? Skoraj si me malo ostrašil.

Švedrač. Saj ni nič čudnega! Mene kar lomi po kosteh, tako me je groza —

Mati. Kaj se ti je pa pripetilo tako strašnega?

Švedrač. Oh, ves svet je že narobe! (Se ozira okrog.) Če so oni kje blizu, rajši ne povem, ko so danes vsi taki sršeni.

Mati. Kdo neki?

Švedrač. Vsi: mladi gospodar, tisti vrtooglavi Jurček in še pritlikavec, ta poni-glavc, kar vsi od kraja! Prejle sem jim komaj malo živ odnesel peté.

Mati. Kaj so ti pa hoteli žalega?

Švedrač. Malo je manjkalo, da me niso živega pojedli. Tako so me gledali, da si še dihati nisem upal. In kakor sem kaj zinil, je bilo narobe.

Mati (z nagajivim poudarkom). Potem so te pa res hudo imeli v šoli.

Švedrač. In še kako, kako! Le čudno, da ste vi še živi, ko morate biti noč in dan med njimi.

Mati. Pa vendar reci, kaj se je zgodilo! Saj se treseš kakor list na trepetliki. (Pomirjevalno.) Nič se ne boj, saj ni nikogar!

Švedrač. (plaho). Sem vam hotel že prej povedati, pa nisem prišel toliko do sape. — Pri sosedu so kokoši zapored pričele kikirikati. Joj, to pomeni slabo, bolezen, smrt!

Mati. Pa ne za nas. Saj naše putke še zmeraj pridno kokodakajo.

Švedrač. Naj le, a jaz sem vedel še polno, polno groznega, a sem pozabil. (Premišluje; potem.) Aha, pri vas se pa kamenje spreminja v repo! Kaj mislite, da to ni nič?!

Mati. Mene bi bolj skrbelo, ko bi začela repa kameneti —

Švedrač. Zdaj se mi smejeje. Ko boste pa nemara jokali, se vam bom jaz smejal —

Mati. Tako neusmiljen pa vsaj nisi?

Švedrač. Seveda ne! Saj mi je že zdaj težko, ko moram gledati —

Mati. I, kaj pa gledaš takega?

Švedrač. To se pravi: Sem videl — in nisem videl — Še zmešalo se mi bo, vam rečem!

Mati. No, no —

Švedrač. Saj si vam skoraj ne upam povedati! Oh, no: žanjice ste imeli!

Mati. Saj res. Rž, ječmen in pšenico smo poželi —

Švedrač. Kaj ječmen, rž, pšenica! To so drugod že tudi pospravili. Pri vas pa, oh —

Mati. No, kar govoril!

Švedrač. Pri vas je oves že na tleh —

Mati. Oves? Pa nič ne vem o tem

Švedrač. Na njivi pod Strmcem je ves požet.

Mati. Pod Strmcem? Nak, veš kaj, Švedrač, danes si prejkone malo pregloboko pogledal v kozarček! Dopoldne sem bila tam in sem videla, da je oves še močno zelen.

Švedrač. Tudi jaz sem videl.

Mati. Čemu pa potlej govoriš tako nespametno?

Švedrač. Ker je res! Ker sem videl in spet nisem videl —

Mati. Nemara se ti vendar blede?

Švedrač. Seveda se mi! In še kako! Skoraj se mi zdi, da stojim na glavi —

Mati. Pa vsaj tako govori, da te bom mogla razumeti!

Švedrač. Ko pa niti sam sebe ne razumem več! Mi lahko verjamete, mati, da ne!

Mati. To ti prav rada verjamem.

Švedrač. Samo poslušajte! Grem prejle, ko sem jim tukaj komaj ušel, grem in slišim tam okoli Strmca: rrsk, rrsk, rrsk — Pa stopim tja in — Jéjhatà, kar sapa mi je zaprlo!

Mati. Kaj pa?

Švedrač (skrivnostno). Nikogar ni bilo — in vendar se je oves kar sam žel! Nobene žanjice na njivi, srpi so pa le zveneli —

Mati. Kaj ne poveš?!

Švedrač. Kakor resnično zdajle govorim z vami, mati! Rrrsk, rrsk, rrsk je delalo — In žito se je zlegalo v snope in se kar samo zlagalo v kope —

Mati. Švedrač, Švedrač, verjemi, da si spal! To se ti je vse samo sanjalo —

Švedrač (prepričevalno). Kako bi se mi bilo sanjalo, ko sem pa videl, da se je potlej celo strnišče samo rovalo in se nato vtikalo v zemljo! Korenine so molele pokonci in se kar sproti izpreminjale v latjè.

Mati. Tak nehaj no — (Se zvonko zasmije.)

Švedrač. Ne morem, ko je bilo pa res! Nazadnje je nekaj zelenega prigolščelo po njivi. Čisto na tleh je bilo in je spet začelo: rrsk, rrsk, rrsk, pa se je začel še novi oves stiskati v snope in skladati v kope!

Svetlin (pride z desne). No, Švedrač, kako pa ti?

Švedrač. Oh, no, tako — Z materjo se malo pomenkujeva —

Mati (se smeje; nagajivo). Pravi, da pojde pod Strmec oves žet —

Svetlin. Se je prekasno domislil: ga že vozimo domov!

Mati (začudeno). Ali res —?!

Svetlin. Prav res.

Mati. Kdo ga je pa vendar požel?

Svetlin. Jaz — (Se zdrzne.) Žanjice, mislim, kakor vsako leto.

Mati. A kdo jim je ukazal, ko je bil oves dopoldne še zelen?!

Svetlin. Jaz — (Se zdrzne.) Pojdite kar pogledat, kako je lep in koliko ga je!

Švedrač. Aha! Saj sem že rekel, da ga je bilo —

Mati. Kaj sta se mar zmenila, da si me bosta privoščila? (Se smeje.) Saj grem lahko pogledat. (Smeje odide desno.)

Švedrač (v zadregi Svetlinu). Kajne, da bi le vse po sreči šlo —

Svetlin. Ti mar gre kaj narobe?

Švedrač. Po vasi nekaj se šušlja —

Svetlin. Kaj pa?

Švedrač. Vrhnjakova Zalka je obolela, ta, ki je upala, da pride k Svetlinovim za mlado.

Svetlin. Zalka k nam za mlado?! To slišim zdajle prvikrat v življenju.

Švedrač. Povsod so govorili —

Svetlin. Tako —? Pri nas —?

Švedrač. Pri vas seveda nisem rekel. Drugod —

Svetlin. Kaj govore drugod, me malo briga! (Se zasmeje.) Ej, veš, Švedrač, Svetlin je kmet, zato pa tudi sam je — svoj gospod!

Švedrač. Aha, pošteno res! — Oče Vrhnjak mi je pa še včeraj naročil pozdrave zate —

Svetlin (prijazno). Prav lepa hvala! Prijazno ga pozdravi v mojem imenu tudi ti, ko prideš mimo — In Zalki reci, da ji prav iz srca privoščim zdravja —

Švedrač. Bi že, bi že, samo — (Obmolkne in se začne ozirati okrog.)

Svetlin. Kaj te pa zopet žuli?

Švedrač. O, čisto nič! Samo k Vrhnjakovim ne smem —

Svetlin. Kaj si se jim zameril?

Švedrač. Jaz čisto nič.

Svetlin. Kako pa pótlej?

Švedrač. Kar tako. — Če rečem Vrhnjaku, da sem govoril s tabo, me bo z gorjačo nagnal iz hiše —

Svetlin (se zasmeje). Kaj čeljustaš? Vrhnjak — da bi bil name hud? Prej si pa rekel, da ti je pozdrave naročil zame.

Švedrač. Seveda: včeraj! Saj pravim, da je bilo včeraj — Danes je Vrhnjak hud na Svetlinove — kot maček na podgane! Brez zamere, veš; povem pač, kakor sem izvedel —

Svetlin. Ta je pa nova! (Se smeje.)

Švedrač (bridko, stokajoče). Oh, saj je zmeraj polno novega po svetu, povsod pa rajši slabo kakor dobro —

Svetlin. Le kaj vzdihuješ, ko živiš kot tič na veji. S čim, misliš, da sem se Vrhnjakovim zameril?

Švedrač. Če to povem, me boš pa ti z gorjačo —

Svetlin. Oho! Po vsej sili, praviš, da bi rad bil tepen? (Se smeje.)

Švedrač. Še malo ne! (Se odmika.) Vem pa, da bi bilo tako.

Svetlin. Le brez strahu povej —

Švedrač (skrivnostno). Zalki je narejeno. Uročena je, zato je bolna, pravijo —

Svetlin. A kakšen delež naj bi jaz pri tem imel?

Švedrač. Ti sam prav nič, o, čisto nič — (Se previdno ozira okrog.) Le tista ženska, ki je prišla sem —

Svetlin. Katera?

Švedrač. Čakaj no, kako jo kličete? (Premišluje.) Go- Go-

Svetlin. Gozdana?

Švedrač (hlavno). Ta, ta! Njo dolže Vrhnjakovi, da jim je Zalko uročila —

Gozdana (z desne). Mene, kaj, Švedrač —?

Švedrač (se opoteče). O-o-o-o-ooj, Svetlin, če imaš kaj srca, zda-zda-zda-zdaaaaj mi na strani stoj! (Svetlin se smeje.)

Gozdana. Nič se ne boj, saj nisem taka zver —

Švedrač. Nak, nisi — O, seveda nisi — Zato te prav prijazno prosim: imej usmiljenje z menoj!

Gozdana (se vedro zasmeje). Saj ga imam — s teboj in z Zalko tudi —

Švedrač (se trese). Z Vrhnjakovo? Z obema hkratu? Jejs prejejs, kako si dobra —

Gozdana. Poslušaj me, Švedrač —

Švedrač (trepetaje). Aha, sem slišal — Ne, ne, nič nisem slišal — (Se hoče izmuzniti. Svetlin se mu smeje.)

Gozdana. Počakaj no, pravim, in poslušaj —
Švedrač. Ojej —
Gozdana. K Vrhnjaku stopi in tako povej —
Švedrač. K Vrhnjaku? Uboga moja pleča —
Gozdana. Nič se ne boj, ta pot bo tvoja sreča —
Švedrač (se trese). Verjamem, zdajle vse verjamem — (Se ozira, kam bi pobegnil.)
Gozdana (mu zastavi pot). Počakaj no, sem rekla, da ti vse povem — (Švedrač
prikima.) Reci Vrhnjakovim, naj hitro zavro Zalki mleka —

Švedrač. Mleka —?

Gozdana. In naj pije, ko je še toplo —

Švedrač. Aha!

Gozdana. Precéj naj ga pije!

Švedrač. Cel bokal —?

Gozdana. Brez škode tudi dva.

Švedrač. Aha!

Gozdana. Ko davi je v maline šla —

Švedrač. Aha, maline je nabirala, da, da —

Gozdana. Z malinami je užila nekaj strupenih jagod — Strupenih, veš?!

Švedrač. Aha —?

Gozdana. Zato je bolna zdaj —

Švedrač. Aha — Zakaj —?

Gozdana. Ker se je z jagodami zastrupila —

Švedrač. Oh, le zakaj je neki v gozd hodila?

Gozdana. Saj pravim, da jo mleko bo rešilo —

Švedrač. In misliš pótlej, da ni res určéna?

Gozdana. Saj sem ti rekla, da je zastrupljena —

Švedrač. Aha —

Gozdana. Zdaj se podviži!

Švedrač. Ze letim! (Odhiti na desno. Ko že izgine za sceno, je še čuti.) Toplo mleko — Dva bokala, pa bo zdrava uboga Zala —

Svetlin (je med razgovorom nekaj časa smeje se opazoval dvojico; končno začne hoditi po dvorišču in obstane zdajci pred Gozdano). Odkod pa vendar veš, kaj je Zalki?

Gozdana. Saj sem doma iz gozda —

Svetlin. Pa vendar —

Gozdana (se zasmee). Se me sedaj bojiš?

Svetlin (toplo). Kako naj bi se tebe bal?! — Samo tako, kako bi rekel — Čudno se mi zdi —

Jurček (za sceno). Svetlin!

Svetlin. Kaj bi pa rad?

Jurček (še za sceno). Je zrak zdaj čist? (Svetlin molči.)

Gozdana. Malo je megleno. (Se zahihita.)

Jurček (pomoli samo glavo izza hiše). O, ti — Gozdana! (Smukne nazaj; že za sceno.) Bom pa prišel kasneje, ko se bolj zjasni —

Gozdana (nagajivo). A meni zdi se, da se oblačí —

Jurček (za sceno). Mogoče, že mogoče — Saj préveč danes res ne bo več vroče, ker se že tudi večeri — (Se zahihita.)

Svetlin (se dela nevednega). Kam je pa vse to mérilo sedaj?

Gozdana (poredno). Kar v gozdu se zgodi, vem jaz; kar se doma, bo tebi znano.

Lipoglav (prikuka z desne). Le glej, Svetlin, če spet razžališ mi Gozdano! (Stopi med Gozdano in Svetlina. Svetloba, ki je že nekaj časa pojenjavala, se začne gostiti v mrak.)

Svetlin. Joj, pri vseh teh šalah sem skoraj pozabil na oves! Škoda bi ga bilo puščati na njivi čez noč. Bom moral kar hiteti — Greš z mano, Lipoglav?

Lipoglav. Saj je že ves doma —

Svetlin. Si ti ga zvozil, kaj?

Lipoglav (proti Gozdani). Že zopet ne verjame — (Gozdana odkima in se hihita.)

Svetlin. Za danes vse verjamem — kot Švedrač —

Jurček (za sceno). Je še kaj megle?

Gozdana. O, zmeraj je je več. (Se zasmije.)

Jurček (malo pokuka izza hiše). O, smola sparjena! Ti, Lipoglav, odkod si se pa vzel, nepridiprav? Medtem ti je že jastreb tri jagnjeta odnesel!

Lipoglav (se prestraši). Res — Kakšna pa?

Jurček (za sceno). Marogasta.

Lipoglav (veselo poskoči). A jaz imel sem samo bela!

Jurček (za sceno). Saj sem ti rekel, da so bela —

Lipoglav (jokavo). Ojej, Gozdana, kaj bo zdaj?! Ti grdi jastreb, daj mi jih nazaj! (Gozdana se zasmije, a Lipoglav zdirja in se malone zaleti v mater, ki ta trenutek pride z desne.)

Mati (Lipoglavu). Kam pa letiš, kot da bi šlo za stavo?

Lipoglav (že za sceno). Po jagnjeta v dobrovo! Tri mi je jastreb že odnesel —

Mati (kliče za njim). Nikar ne letaj, saj ni nič res! Vse sem jih pravkar videla v ovčjaku. (Proti Gozdani.) Gre kakor veter, nič ne sliši.

Svetlin. Naj se zleti, bo laže spal!

Jurček (pomoli glavo izza hiše). Svetlin, si meglo že pregnal? (Zagleda mater.) Le kje se jemlje toliko oblakov? (Smukne nazaj.)

Gozdana. Oblake išče, ker ga tovor žuli —

Mati. Kakšen tovor —?

Gozdana. To bo vedel on — (Pokaže na Svetlina, ki je bil medtem odšel proti hiši.)

Mati (začudeno). Kaj pa imača?

Jurček (pokuka izza hiše). Joj, mati, Gozdana, poglejta no, kako nocoj ta lipa prečudno je košata! (Obe pogledata proti lipi tako, da kažeta hrbet ozadju. Ta trenutek smukne Jurček z Gozdaninim pajčolanom na rami čez dvorišče in izgine na desno. Iz dalje je čuti njegovo poredno hihitanje.)

Mati (ko ne opazi na lipi nič posebnega). Kaj je porednež hotel s tem?

Gozdana. Nemara jutri vam povem —

Mati. Ali ti je kaj povedal?

Gozdana. Meni ne, Svetlinu pa!

Mati (skrbno). Ali res?

Svetlin. I, kajpada!

Mati. Oves je pa res požet.

Svetlin. No, saj je tudi repa v kleti —

Mati (zamišljeno). Prečudno suče se ta svet —

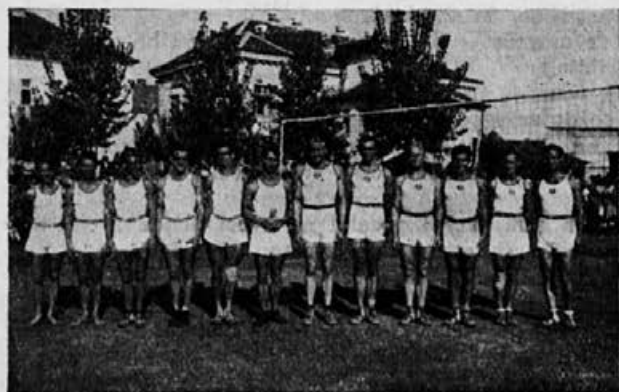
Svetlin (gleda Gozdano; ognjevit). Pa vendar je lepo živeti!

Mati (zadovoljno). Mladini je povsod lepo — Jaz moram zdaj pa v kuhinjo.

Gozdana. Da sami ne bo prehudo, odidem še jaz z materjo. (Odideta proti hiši. Svetlin strmi za njima, dokler mu ne izgine izpred oči.)

Svetlin (kakor da se je zdajci predramil; zadovoljno). Kot se mi zdi, jih bom le vse premagal —

Takmičenje u odbojci za prvenstvo SSS in SKJ u Osijeku



Vrste pobednice. Na desnoj
bratska češkoslovačka vrsta

Jurček (z desne). Le glej, Svetlin, da h koncu mi ne boš omagal!

Svetlin. Kot skala bom! Saj že mineva tretji dan —

Jurček (bolj tiho, zaupno). Jaz pa sem skrnil ji pajčolan — (Po vsej pokrajini se razlije mesečina.)

Svetlin (sanjavo). Tako je lep večer nocoj — Kot da nebo se veseli z menoj! (Sede na klop pod lipo in se nasloni na drevo.)

Lipoglav (prihiti z desne). Zatožen, Jurček, čakaj me, zatožen! (Hoče v hišo, a Jurček mu zastavi pot.)

Jurček. Kaj nekaj kvasiš, da sem jaz povožen?

Lipoglav (kujavo zakriči). Grd si, strašansko grd, da veš!

Jurček. Grd ali lep! Kričati le ne smeš!

Lipoglav. Ko sem pa že tako neznansko jezen!

Jurček (nagajivo). Nikar, moj Lipoglav, to huda je bolezen! (Se začneta poditi po dvorišču.)

Lipoglav. Če te ujame, se pripravi!

Jurček (se v teku zasuče in se mu prikloni, da se oni zaleti vanj). Kako si rekel? Nocoj, sinoči ali davi?

Lipoglav (se zasmije). Zakaj si me pa z jastrebom prej strašil?

Jurček (ponižno). Samo zato, da bi od tod te splašil. (Se oba smejeta.)

Svetlin (sanjavo). Kako visoko je nebo, kako so daleč svetle zvezde —

Lipoglav (Jurčku). Ali ga slišiš? Na zvezde hoče splezati?

Jurček. Seve, ko ga pa kar naprej jeziš —

Lipoglav. Kaj? Kaj si rekel? Zdaj mi je pa dosti! (Se zaleti proti njemu; Jurček se izmakne in palček pade po tleh.)

Jurček (nagajivo). Si kaj izgubil, Lipoglav?

Lipoglav (vstaja; kujavo). Tri unče polževe modrosti!

Jurček. Le išči, le! Nemara jo dobiš —

Lipoglav. A tudi ti, če zdajle ne bežiš! (Jurček zbeži na desno, palček za njim. Mesečina nekoliko pojenja. Včasih potegne veter. Iz dalje je čuti petje žalik-žen.)

Zalik-žene (pojo za sceno).

Kje, Gozdana si, sestrice,

naša zala rožica?

Vsaka kliče te družica:

»Vrni k nam se, ubožica!«

Gozdana (pride izza hiše in drhte, komaj slišno poje).

Čakajte, družice ve —

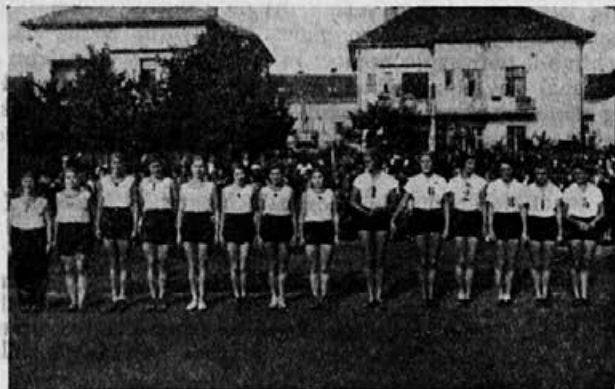
So planine previsoke,

so doline pregloboke,

a še globlje je srce —

(Konec prih.)

Takmičenje u odbojci za prvenstvo SSS i SKJ u Osijeku



Vrste pobjednice. Na levoj
bratska češkoslovačka vrsta

(Ob devetdesetletnici rojstva.)



Simon Gregorčič

mestnih in deželskih odrih uprizarjajo, izmed vseh slovenskih pisateljev najbolj prodrli med vse plasti ljudstva, iz katerega je izšel, tako si je Gregorčič s svojimi pesmimi pridobil izmed vseh slovenskih pesnikov najbolj srca svojih rojakov. Tudi Gregorčičevi spisi se vedno znova izdajajo, če že ne v celoti, pa vsaj v manjših ali večjih izborih.³

Življenjepis.

Simon Gregorčič se je rodil dne 15. oktobra 1844 v Vrsnem pod Krnom (sedaj znanim tudi po hudih bojih, ki so se med svetovno vojno zanj vršili). Njegov oče je bil srednji kmet.

V osnovno šolo je mladi Simon hodil v bližnje Libušnje, v gimnazijo pa je prišel na isti način kakor večina drugih slovenskih kmečkih sinov: njegovi vzgojitelji so spoznali njegovo bistro glavo, pregovorili očeta, da ga je dal v srednjo šolo, in obljubili tudi svojo pomoč. In tako je prišel desetletni Simon l. 1854. v Gorico, a ker ni znal dovolj nemščine, je moral prav tako kakor drugi slovenski dečki s kmetov v tistih časih najprej prebiti eno šolsko leto v normali. Jeseni 1855 je vstopil v prvi gimnazijski razred, ki ga je moral pónavljati, ker je imel neuspeh v matematiki,

¹ O Kopitarju glej Slovenski biografski leksikon (Ljubljana, 1925), ki navaja pri vsakem članku tudi literaturo.

² O Jurčiču glej Slovenski biografski leksikon.

³ Najnovejši tak izbor je: Simon Gregorčič, Izbrane epsmi, priredil dr. Ivan Pregljev (Cvetje iz domačih in tujih logov, I.), 1934, založila Družba sv. Mohorja v Celju. — Kakor drugi, tako ima Pregljev izbor uvod o pesnikovem življenju in literarnem delovanju, razen tega pa navaja tudi najvažnejše bibliografske podatke in spise o Gregorčiču.

v drugem razredu pa je že bil odličnjak, zato so ga kot tretješolca sprejeli v škofijsko malo semenišče in s tem njegovega očeta zdatno razbremenili.

Izmed srednješolskih predmetov je Gregorčič najbolj ljubil oba klasična jezika, ljubezen do domovine in materinščine mu je vzbudil duhovnik profesor Solar, z nekaterimi tovariši pa se je že tedaj zasebno uril tudi v srbohrvaščini in češčini.

Po maturi (1864) je bil na onem razpötju, ki je bilo nekdanje še mnogo bolj, kakor je danes značilno za slovenske abituriente — kmečke sinove. Sam je želel iti na vseučilišče študirat grščino in latinščino, vendar pa je končno ne brez duševnih bojov ustregel želji svojih preprostih staršev, za katere je največja sreča, če postane sin »gospod«, to je duhovnik, in stopil v goriško bogoslovnico, dasi za duhovniški poklic ni imel vseh pogojev. Bil je sicer vse svoje življenje veren, toda to za katoliškega duhovnika še ni dovolj, saj mu izjemni položaj, ki ga ima po nauku katoliške vere kot posrednik med Bogom in ljudmi, ne daje samo posebnih pravic, temveč nalaga tudi posebne dolžnosti, tako na pr. tudi celibat, to je dolžnost, da ostane neoženjen.

Na to Gregorčičevo odločitev je vplival tudi strah, da bi se mu kot visokošolcu vsaj tako dolgo slabo godilo, dokler se ne bi starši potolazili in se ne bi v tujem velikem mestu sam znašel. V teh odločilnih trenutkih torej Gregorčič žal ni pokazal dovolj poguma, kar je postalo usodno za njegovo življenjsko srečo, za njegovo pesniško ustvarjanje pa vsaj toliko ugodno, kolikor je marsikatera njegova pesem plod duševnih bojov, izvirajočih iz te odločitve.

V bogoslovnici se je Gregorčič tako dobro učil in vedel, da je bil že po tretjem letu v mašnika posvečen, naslednje leto (1868) pa so ga poslali za kaplana v Kobarid.

V Kobaridu, tem lepem mestecu na kraju, kjer se soška dolina prvič nekoliko razširja, kjer je bilo tedaj že precej narodno zavednega izobraženstva in dokaj živahnega narodnega delovanja, kateremu se mladi duhovnik ni odtegoval, in ki je postalo slavno po veliki bitki v oktobru 1917,⁴ je našel očetovski naklonjenega predstojnika v dekanu Andreju Jekšetju, zvestega življenjskega prijatelja v notarju Igiaciju Grumtarju ter razumevajočo in sočustvujočo dušo v pesnici učiteljici Radojili Milekovi. Kobaridska leta so bila poleg otroških najsrečnejša v pesnikovem življenju.

Zato se je Gregorčič, kakor dokazuje več njegovih pesmi, s težkim srcem poslovil od gorskega Kobarida, ko so ga l. 1873. iz neznanega vzroka premestili v Rifenberg na južnjaško Vipavsko. Tam je našel strogega, nenaklonjenega predstojnika in naporno službo, zato je začel — močno osamljen — kmalu siliti proč. L. 1877. se je vpisal na vseučilišče na Dunaju, kamor je nameraval naslednje leto oditi in se posvetiti študiju klasične filologije. Ker pesnikovim prijateljem in častilcem njegova nezadovoljnost s službenim mestom ni ostala neznanca, so mu skušali spraviti primernejše, vendar pa je sam z odločitvijo odlašal in tako zamudil več lepih prilik. Njegove neodločnosti so bili krivi nekaj njegov značaj, nekaj njegova življenjska usoda, nekaj pa tudi njegova srčna napaka. Melanholija, ki se ga je sedaj lotevala in ga je tudi pozneje večkrat obhajala, mu je včasih za več mesecev zavrla vsako pesniško delo.

Ker pesnik primernejšega mesta ni dobil, je stopil l. 1881. v začasni pokoj. Za veliko noč 1882 je izdal prvi zvezek *Poezij*, po praznikih pa je šel za vikarja v Gradišče pri Prvačini, kjer si je kupil manjše posestvo, dasi ni imel urejenih, stalnih in zadostnih dohodkov. Ob 1000-letnici Metodove smrti (1885) je potoval na Velehrad in v Prago. Zaradi bolehnosti je stopil l. 1887. v trajni pokoj. L. 1888. je izdal drugi zvezek *Poezij*. Naslednje leto je potoval v Dalmacijo in Črno goro, sicer pa je živel kot »kmet-poet«⁴ večinoma na svojem posestvu, dokler ni l. 1901. jako nevarno zbolel.

Da bi imel zdravniško pomoč bliže, je posestvo prodal in se l. 1903. preselil v Gorico. Tam je izdal istega leta tretji zvezek *Poezij*, ki obsega Predsmrtnice, Pogrebnice in Posmrtnice, naslednjega leta pa prevod svetopisemske knjige *Job*, kateremu se je čutil sorodnega, in 118. psalma. Že prej je prevajal za Velesovo Rusko antologijo, ki jo je izdal Anton Aškerc l. 1901., v svojih zadnjih letih pa preroka Jeremijo. Proze je napisal prav malo.

Dne 16. novembra 1906 ga je med mašo zadela kap, dne 24. istega meseca pa je »goriški slavec«⁴ izdihnil svojo plemenito in izmučeno dušo. Pokopali so ga na naj-slovesnejši način pri Sv. Lovrencu nad Libušnjem, kjer je sam želel ležati. L. 1908. je Fr. Ks. Meško izdal četrty zvezek Gregorčičevih *Poezij*, v katerem so pesmi iz vseh dob njegovega pesniškega ustvarjanja.

⁴ Prim. Пуковник Алекс. К. Даскалович, Битка код Капорета. Београд 1925.

Pesniško delovanje.

Gregorčičevo pesniško ustvarjanje se pričinja v višji gimnaziji, in sicer je napisal, kakor je pozneje sam pripovedoval slovenskemu zgodovinarju župniku v pokoju Ivanu Vrhovniku, svojemu prijatelju, prvo svojo pesem, ko mu je bilo 17 let.

Največ pobude je dobil mladi začetnik pri Prešernu in Jenku. Po maturi je objavil v Janežičevem Slovenskem glasniku pod skupnim naslovom *Iskrice domorodne* trinajst domoljubnih pesmi. Med njimi so v še nepopolni obliki nekatere njegove najlepše te vrste.

V *bogoslovnici* je med drugimi zložil nраво-poučno *Daritev*, samega sebe kot pesnika točno označujočo pesem *Moje gosli* ter tudi že prve izraze svojih duševnih bojov, izvirajočih iz bolj ali manj prehodne nezadovoljnosti z izbranim stanom. Taka je na pr. pesem *V celici*. Pesmi te dobe dokazujejo, da je bil Gregorčič že tedaj vsebinski dozorel in svojski.

Ko je l. 1870. začel Stritar izdajati *Zvon*, mu je Gregorčič poslal tri pesmi. Urednik je takoj spoznal, da je pošiljalec pravi pesnik, z obliko poslanih pesmi pa še ni bil zadovoljen. In tedaj je pozneje silno občutljivi in samozavestni Gregorčič začel marljivo in ubogljivo hoditi v *Stritarjevo šolo*, v kateri si je pridobil preprostost, gladkost in blagoglasnost, skratka: oblikovno dovršenost svojih pesmi.

S tem pa je bil Gregorčičev pesniški razvoj v glavnem zaključen in njegov pesniški obraz izoblikovan. Zato se nam pri obravnavanju njegovih pesmi ni več treba držati strogega časovnega reda. Razen pri Prešernu in Jenku je dobil pobude še pri narodni pesmi, pri Levstiku, pri Kollarju in Preradoviću, pri Goetheju in Geiblu, vsebinsko pa tudi v krščanski in nji sorodni stoični etiki.

Sprejem I. zvezka.

Svoje pesmi je Gregorčič, čigar plodovitost je bila v Kobaridu na vrhuncu, med tem ko je v prvih rifenberških letih močno padla, sprva objavljajal psevdonimno ali s šiframi, prvi zvezek *Poezija* pa je izdal s svojim pravim imenom. Zbirko je imenoval *Fran Levce*, vodilna osebnost v slovenski literaturi osemdesetih let in tedanji urednik *Ljubljanskega zvana*, čigar sodelavec je bil tudi naš pesnik, »zlato knjigo« in občinstvo je tako navdušeno segalo po nji, da se je za slovenske razmere velika naklada naglo razprodala.

Tudi izrazito katoliški list *Slovenec* jo je sprva brez pridržka pohvalil, mesec dni pozneje pa je pisal, da mnogi slovenski duhovniki ne odobravajo vsega, kar je v nji, in da jo smatrajo za mladini nevarno. Junija istega leta je katehet Kržič nepodpisano čitke proti nekaterim Gregorčičevim pesmim še pomnožil in natančneje obrazložil. Z vrsto pesmi *V obrambo* se je pesnik branil, vendar pa pri večini svojih stanovskih tovarišev ni imel uspeha. Tudi anonimna brošura *Gregorčičevim kritikom v odgovor in pouk* ni mogla na tem nič izpremeniti.

V decembru 1884 je Gregorčič izdal drugi, pomnoženi natis prvga zvezka *Poezija*. V njem so bile ponovno objavljene tudi pesmi: *Izgubljeni cvet*, *Človeka nikar*, *Izgubljeni raj*, *Lastovkam*, *Romarica*, *V celici*, *Dekletova molitev* in *Pastir*, torej vse tiste, ki jih je bil Kržič anonimno v *Slovincu* grajal. To je dalo tedanjemu profesorju bogoslovja v Gorici in poznejšemu krškemu škofu dr. Antonu Mahničju povod, da je nastopil proti Gregorčiču v težki opremi prav tedaj prerajajoče se sholastične filozofije, v kateri Gregorčič in njegovi zagovorniki niso bili dobro podkovani.

V pesmi *Človeka nikar* je videl Mahnič⁹ panteizem, fatalizem in pesimizem.

⁹ O Mahničju glej Slovenski biografski leksikon.

O razmerju med cerkvijo in državo so dane štiri glavne možnosti: vlada države nad cerkvijo, kakor jo vidimo na pr. v srednjeveškem Bizanciju in v nemškem protestantizmu; vlada cerkve nad državo, kakor sta jo skušala doseči papeža Gregor IX. in Inocenc III. in jo je zagovarjal tudi Mahnič; popolna ločitev med cerkvijo in državo, kakor jo vidimo sedaj na pr. na Francoskem, in končno jasna, a sporazumna razmejitev med duhovsko in svetno oblastjo ter složno sodelovanje med obema, za kar se je ogreval med mnogimi slavnimi možmi tudi največji katoliški pesnik Dante Alighieri.

Panteizem je svetovni nazor, ki trdi, da ni osebnega Boga izven sveta, temveč da je ali svet že tudi (brezosebno) božanstvo (panteizem v ožjem smislu), ali pa vsaj sedež božanstva (panenteizem). Za pojme kakor: začetek, konec, stvarjenje iz nič, čudež, svobodna volja, ki so specifično teistični, v doslednem panteizmu seveda ni prostora, zato je panteizem nujno vsaj determinizem, če že ne fatalizem, ni pa nujno tudi pesimizem, saj eksistira tudi optimističen panteizem, na pr. Heglov. In končno pesimizem in optimizem nista nikaki nastrojenji, temveč temeljni prepričanja o vrednosti sveta in življenja. Zato je pesimist lahko osebno vesel in srečen, optimist pa je lahko osebno nesrečen in žalosten. Melanholik je bil tudi Gregorčič, s tem pa še ni bil pesimist.

Življenjsko razpoloženje nekoliko valovi pri vsakem človeku, pri normalnem, to je povprečnem manj, pri nenormalnem bolj, vendar s to razliko, da je podnormalni (blazneš) za kulturno sožitje nesposoben, nadnormalni (genialni) človek pa kulturno ustvarjajoč. Med melanholijo in razigranostjo so nihali Goethe, Kant, Tolstoj, Prešeren in poleg mnogih drugih tudi Gregorčič. Razen tega pa je Gregorčič ljubil še samota, da se je tem laže predajal svojim sanjam (Oblomov). Njegova občutljivost je rasla s spoznanjem, da je drugačen od navadnih ljudi.

Panteizem res ni v skladu s krščanskim svetovnim nazorom, ki uči osebnega Boga izven sveta (teizem), vendar pa mu je neprimerno sorodnejši kakor materializem, ki je nujno tudi ateizem, saj materializem zanika vsako božanstvo, panteizem pa samo osebnega Boga. Zato vidimo, da so dandanes, ko je materializem zlasti v svoji marxistični obliki tako močen, katoliški filozofi panteizmu mnogo bolj naklonjeni kakor kdaj prej. To dokazujeta na pr. živahno zanimanje katoliških filozofov za Spinozo, enega izmed največjih panteističnih filozofov, in njihova častna udeležba na kongresu ob 300-letnici Spinozovega rojstva l. 1932. v Haagu.⁶ Časi se pač izpreminjajo in z njimi vred ljudje.

Dasi torej panteizem, z današnjega stališča gledan, za strogoverne katoličane ni več ona pošast kakor še za Mahnič, in očitek panteizma katoliškemu duhovniku ni več tako huda reč kakor nekdaj in kakor bi bil očitek materializma, moramo reči, da Gregorčičeva pesem *Človeka nikar vobče* ni panteistična, saj govori kar naravnost o Začetniku in stvarjenju, pa tudi pesimistična ni, saj izzvni samo v prošnjo Bogu: tako nesrečnega človeka, kakor sem jaz Simon Gregorčič, ustvariti nikar več! Sicer pa je Mahnič sam naknadno omilil svoj očitek panteizma v nekrščanski pesimizem, toda tudi ta omiljeni očitek — kakor smo videli — ni upravičen.

⁶ Prim. Der Spinozakongress 1932 v: Philosophisches Jahrbuch der Görres-Gesellschaft, 46. Band (1932), stran 530—534.

(Konec prihodnjič.)



Naši pesnici

Zima

Rica, Ljubljana

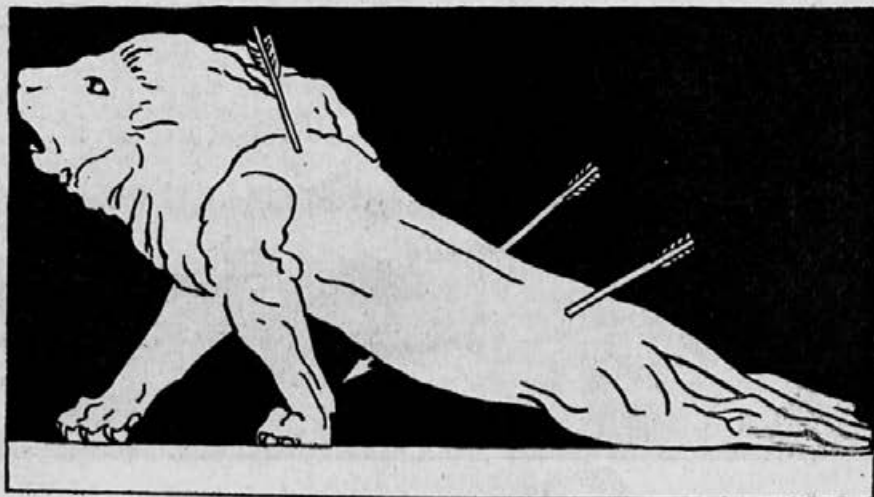
Po poljani hodi zima,
starica zaspana kima,
siplje sneg se že od nje,
kadar pa z očmi mežika
dvižnejo se v zrak megle

Po poljani hodi zima,
vsa poljana mirno spi,
siva vrana le kriči,
skozi sneg hiti
in nad zimo se jezi.

Po poljani hodi zima.
Kdo bo pticam jesti dal,
vsa sovražna starka kima,
kaj ji drobne ptice mar,
ona ljubi sneg, vihar.

Po poljani hodi zima
in za njo koraka smrt,
divje veter tuli, piska,
in veselja vriska,
ko mu zima kima.

Po poljani hodi zima,
kdaj pomlad se prebudi,
ki nekje globoko spi,
kličejo zaman jo ptice,
sneg njih klice zagluši.



Smrt

Gustav Strniša, Ljubljana

Tiho je polje, mrtve so lehe,
vrabec krog čivka brez hrane in strehe.

Črni gavran nad gozdom sam kroži,
se po prijazni pomladi mu toži.

V snegu globokem je hišica skrita,
roža ledena na oknu razcvita.

V čumnati mrzli mamica spi,
žalostna deca za njo se solzi.

Mrtvo je polje, mrtva je mati,
deca, kje mogla bi živež iskati?

Zimska priroda sanja, molči,
burja samo okrog oglov ječi.

»Čuvajte Mi Jugoslaviju!«

Joso Balen, vojniki, Ogulin

Jedva što nas crna noćca minu
I nad nama žarko suce sinu —
Već nam hoće ugrabiti slobodu
I nametnut ropstvo našem rodu.
Ubit hoće Kralja Velikoga —
Misleć: lako nama iza toga.
E, kako se ludo prevariše,
Zalud gnjusno djelo učiniše:
Tu sloboda i jedinstvo vlada —
Sve ostalo u prah će da pada.
Mi smo braća i složno živimo,
Posrednika baš mi ne tražimo.
Ova naša kuća sagrađena
Ona j' našom krvlju posvećena.
Oci, braća za nju krv levaše,
I živote za slobodu daše.
Ovo j' djelo Kralja Mučenika,
Koga smaknu ruka plaćenička.
Smaknu Njega al' ostavi Sina,
Koga gaji ruka Materina.
Znaće Sinak što je babo bio,
što j' počeo i dovršiti htio.
Znaće Sinak i nastaviti djelo,
Ne sumnjamo u to zacijelo.
A mi, braćo, složno napred samo,
Jer sloboda najdraža je, znamo.
Samo složno napred brat do brata,
Srb, Slovenac uz brata Hrvata.

Nema više zore, nema više dana
Već se tama crna spušta sa svih strana,
I trudni glas se celom zemljom javlja:
Jugoslavijo — nemaš dragog Kralja!

Gde si, Kralju, zoro naša bajna,
Gde si, zvezdo, sa nebesa sjajna;
Gde si, zoro, gde si, beli dane,
Gde si, vođo, roda velikane?

O Kralju veliki i blagi,
O Kralju svima kao otac dragi,
Zašto ode — zar se vratit nećeš,
Da nam svima zadnji Zbogom rečeš!

Oj ti tužni dane oktobra deveti,
Zar si mor'o ove glasove doneti?
Zašto nisi vreme prestalo da tečeš,
Kad nam više Sunca povratiti nećeš.

Oj plačite, braćo, svi Jugosloveni,
Jer smo u srca duboko ranjeni.
Jer žalosti veće moglo biti nije
Nego da nam Kralja dušmanin ubije.

Nema više Kralja najvećeg na svetu, —
Poginu nam Soko u ponosnom letu.
Nestade nad Vođe — hrabroga
Heroja,
Kakvog neimade država nikoja.

On je išo svetom ko apostol mira,
Tog jedinog spasa, večne sreće vira.
Ko anđeo mira — mir nam svima vrati
Da nam sunce sreće naše dane zlati...

Sada, Kralju dragi, s nebeske visine,
Svrni pogled povrh tužne Otadžbine.
I poslušaj glase što gromovno ore
Kada braća složno prišuću zборе:

Pa ma svi se na nas podignuli vrazi,
Niko neće našoj odoletj snazi,
Jer imamo vojsku hrabre Sokolove
Sve junake silne borce div-lavove.

Oni vek će branit delo Tvoje,
I jedinstvo čuvat braće troje.
Sledit stope Tvog dragog Sina
Hoće složno cela Otadžbina.

Ko anđeo čuvar svome rodu,
Čuvao si slogu i slobodu.
Nisi im'o mira ni odmora,
U radu Te mnogo nađe zora.

Stvarao si slogu miliona
Od Balkana pa do Albiona,
Treba si biti car Balkana,
Pravi uzor Kralja-Velikana.

Ostvario jesi mnoge želje,
Našao nam dobre prijatelje,
Pobratio s nama si Bugare,
Da se rane zaborave stare.

Pao jesi ko Mučenik pravi,
Herojskoj se dovinuo slavi
Makar mrtav vekom ćeš živeti
Dok je slava Slavi u pameti.

Dokle bude ijednog Slovena,
Živeti će na Te uspomena.
Slavit ćete Tvoji Sokolovi,
Tvoga roda najbolji sinovi.

Svi smo spremni za Dom život dati
Kada i Ti mir životom plati.
Zato Tebi verni smo do groba,
Za dom poći u smrt svako doba.

Neka Ti je večna čast i hvala —
Naša srca spomenik Ti dala;
Spomen jači od svih spomenika,
Slavna dela Kralja Mučenika!



ЦРНИ НАШИ ДАНИ

Ђура Ж. Чолић, Срп. Моравице

Из далеке земље дошли црни гласи;
Раалежу се болно претешки уздаси.
Суза се за сузом низа лице ваља,
Убише нам, авај, љубљенога Краља.

Чим се глас тај кобни међу нама зачу:
Почесмо се јадни грцати у плачу.
Ова су наша срца задобила рану
Којој лека нема — рану претерану.

Све су редом куће сад постале храми,
Јер у свакој трепте љубичасти плами.
Све је у црини, свуда очај, страва,
Јер Га с нама нема, Он сад вечно спава.

Застава се црно посвуда виори;
Настали су тужни људски разговори.
Лека нигде нема нашој тешкој рани
— Ој судбино клета — црни наши дани! —

Народ јадни плаче, јауче и цвили;
Опрашта се тужно: »Збогом Краљу мили,
Збогом Сунце наше, Збогом наша надо,
Само за нас Ти си животом настрада'о!»

Колико се суза из очију слева,
Кол'ко звона туже с високих торњева,
Колика нас сада веља жалости спаја,
Кол'ко пада, Боже, тешких уздасаја.

Он је с нама

Ivo Majcen, Senj

Koli kruto ta rana peče i pali, —
i kolikim bolom nam srce ispuni,
kad ono za što su mnogi život dali —
On — Svojom mučeničkom smrću
okruni.

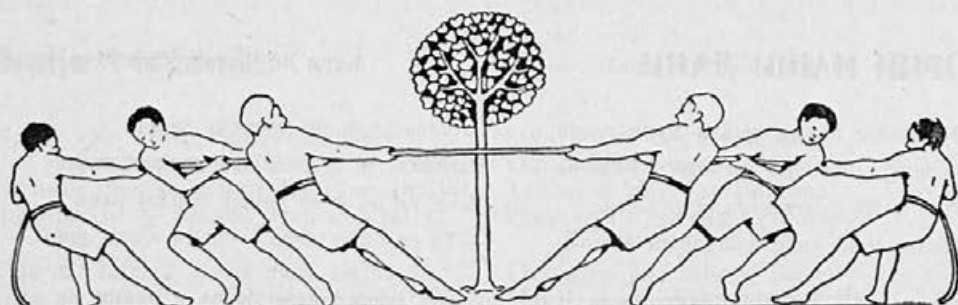
Okrunio dela stvaralačke snage
radi kojih Mu život beše pun muka,
jer za sreću Jugoslavije Mu drage,
u radu neumorna beše Mu ruka.

I misli Mu poslednje svete i lepe,
zadnja želja: »Čuvajte Jugoslaviju!
pred kojom njeni podli dušmani
strepe, —
— dah su ljubavi i skrbi za nas sviju.

— Nema Ga, — otišao je u večnost
duša,
gde zlobe nema, gde se zločin ne krije,
al' srce nam oseća i duša sluša —
gde neumrlu Mu duh nad nama bdije.

Он је с нама, у нашим срцима живи —
дајући нам за подвиге — нове снаге,
са којом ће полетно Sokoli sivi
проширити меде Отаџбине драге.





Radovi našeg naraštaja

Domovina, ti si kakor zdravje

Dimitrij Vošnjak, Ptuj

Ko je leta 1912. prikorakala srbska vojska na Kosovo polje, so pokleknili vojniki, utrujeni od boja, sneli šajkače in poljubili sveto zemljo, ki je ječala dolga stoletja pod turškim jarmom. O, rdeči mak, ti si čakal poljubov junakov, katerih prelita kri je izžarevala v tebi in klicala po osveti in po svobodi. In prišli so Karadordeviči in te priklopili k materini grudi.

Mirno in dostojanstveno valovi Jadransko morje. Po njem je plul bojni brod »Dubrovnik«, spremljan od vsega našega in od brodovja prijateljskih držav. In ko je krsta z zemskimi preostanki našega mrtvega vladarja poljubila sveto zemljo jugoslovensko, takrat,

o, domovina, ti nisi bila zdravje.

Njemu, ki je nosil svoj križ, prehodil svojo Golgoto in padel pod križem za najvzvišenejše ideale človečanstva, za mir med narodi.

In vendar,

o domovina, ti si kakor zdravje.

Še nikdar ni bil naš narod tako edin, tako močan in prepojen s tako močno odporno silo proti vsem sovragom, kot v tej najhujši preizkušnji naše mlade domovine, ki je bila ustvarjena s krvjo bojevnikov in za večno potrjena s krvjo vladarja - mučenika.

Z največjo žalostjo Ga je sprejel Split in Zagreb in množice so defilirale pred katafalkom, kjer

on trdno spi, nevzdravno spi,
utrudila ni ga težka hoja,
ubila ga je podla roka plačanca.

Za svojim Velikim in junaškim očetom Osvoboditeljem je odšel njegov Veliki in junaški sin Zedinitelj, tja kamor so odšli junaki, ki so po težkih bojih pretrpeli muke umika preko Albanskih gora in vso grozoto smrti na otoku Vidu.

Ko je odšel naš vladar na Francosko, se je zdaleka klanjal manom pokojnih junakov, ko se pa je vračal, je v neizmerni ljubavi do domovine bil združen z njimi v smrti.

O domovina, ti si kakor zdravje!

V mislih na domovino je izdihnil naš plemeniti vladar z besedami:

»Čuvajte Jugoslavijo!«

Naš kralj Aleksander I. je odšel za svojimi predniki na Oplenac. Vzšla nam je nova zvezda na obzorju. Naš vrstnik je — vsi mi mladi mu prisegamo zvestobo do groba. Oporoka Njegovega Velikega očeta nam bo sveta.

Čuvali bomo Jugoslavijo!

Gospodaru naš! Evo nas došli smo, da Ti se poklonimo kod Tvoga dolaska u naš beli Zagreb. Gospodaru! Gde si? Zašto Te nema?! Oh, kako hladan vetar duva! Tera nam stravu u kosti. Šta je to? I do sad smo Te očekivali i po vetru i po snegu, po mrazu i kiši, naše ruke i noge kočile su se od studeni, ali su nam grudji bile tople. A danas nam neka mora sela na prsa, ne da nam da dišemo.

Gospodaru! Zašto nas oči tako peku? I dosad su bile suze, ali od radosti, suze bistre kao rosa na cveću. Kroz njih smo gledali Tvoju dragu glavu kao u duginom okviru, a danas nam je pred očima sve crno. Suze teku, kaplju na naša srca i ostaju tude, peku — peku. Zašto je danas Tvoj vlak ulazio u stanicu u tišini, bez zelenila, bez veselih lepršavih trobojki, bez pesme, bez glazbe. — Oh da, glazba je bila, ali kako strašna! Jecaj trube prodirao nam je kroz kosti, zvone nam u ušima još uvek njeni jezivi zvuci, kao da dolaze s onoga sveta. Pa i himna je danas zvučila tako tužno! Nije to bila divna sveta glazba, koja uzdiže naša srca k nebu, ne, to je bio jauk i vapaj milijuna ožalošćenih, osamljenih duša. —

Gospodaru! Zašto se danas ne ori veseli poklic »Živeo!«? Zašto se ne razleže za Tobom glas molitve: »Bog Ti zdravlja dao!« Što znači ono tužno: »Slava Mu!« — Gospodaru, zar nećemo čuti danas Tvoj mili topli glas: »Dragi moji Zagrepčani!« — Zar je istina da u ovom hladnom lesu, pred koji su nas doveli, ležiš Ti mrtav?!

Da, mrtav leži naš ponos, naša nada i uzdanica. Gospodar naš i Kralj naš! Ta zar je mogla smrt biti tako okrutna da zauvek zatvori Tvoje oči sokolove, zar je mogla da zaustavi plemenito srce, koje je uvek samo za nas kucalo?! Ne, nije ona mogla zalediti Tvoj blaži osmeh, osmeh oca, hranitelja i branitelja našega. Ili Te zaista više nema?!

Gospodaru! — Milijuni bi bili spremni, da smesta polože svoje živote za Tebe i mesto Tebe, pa zar si baš Ti morao otići?! — Zašto ležiš ovde nem, zar ne čuješ naš očajni vapaj? Zar ćeš dopustiti da lutamo bez Tebe u tami? Ta Ti si nam bio svetlost, Ti si nam bio očinji vid, život si nam bio, bio si sve. Ljubili smo Te, Gospodaru, ljubili smo Te odmah iza Boga, ljubimo Te još i sada, pa zar nemaš nijednu reč utehe za nas? Ti šutiš.

— No što je to? — Tihj šapat dopire do nas i pada kao melem na naše satrvano srce. — Gospodaru! — zboriš li Ti to? Da li smo od očaja skrenuli s uma — ili mi zaista čujemo Tvoj glas? —

Jest, jest, mi čujemo Tvoj duh, koji nam govori:

»Čuvajte Mi Jugoslaviju!«

Osećamo, da Tvoj duh lebdi među nama, da bdije nad nama. Osećamo, kako nas veže, osećamo sada više no ikada, da smo jedno, jedno u tuzi za Tobom, jedno u izvršenju Tvog poslednjeg naloga. I zato Gospodaru, danas kod Tvog poslednjeg dolaska k nama, danas i uvek, kunemo Ti se kod odra Tvoga, da ćemo verno ispuniti Tvoj amanet, čuvaćemo Jugoslaviju! Kunemo Ti se krvlju naših dedova, koju su za ovu zemlju prolili, kunemo Ti se Tvojom svetom uspomenom, kunemo Ti se budućom našom decom. Gospodaru, branićemo i čuvaćemo Tvoju i našu Jugoslaviju do zadnjega daha, do zadnje kapi krvi. Tako nam Bog pomogao!

I neka nas nestane zauvek ovog trena, ako smetnemo s uma Tebe i Tvoj amanet. A Tvoj duh, Gospodaru, neka bdije nad nama i dalje, nad nama i zemljom našom, nad domovima i obiteljima našim.

Slava Ti, osvetniče Kosova, Viteški Kralju, Ujedinitelju naš!

Slava Ti i pokoj Ti večni!



Čuvamo Jugoslaviju!

Mećar Vjekoslav, naraštajac, Zagreb III

Na širokom slovenskom nebu ugasnula je svetla zvezda, vodnica jugoslovenskog naroda, — umro nam je Kralj... Smrtno ranjen mecima ubojničke ruke, pre reda ispusti Svoju plemenitu dušu i preseli se u večnost. Ostavlja nas zauvek. Između nas je nestalo Velikog Kralja, ali zato ostaje Njegovo delo, plod Njegovog dugogodišnjeg rada, ostaje ono zbog čega se On probijao na čelu hrabre vojske kroz strašne Albanske gudure, zbog čega je On i život Svoj dao, ostaje nam jedinstvena, slobodna, velika Jugoslavija! Od početka Svog života pa do zadnjeg časa ostaje On veran Jugoslaviji i jugoslovenskoj ideji. U zadnjem času života kad Mu se već crna tama navukla na oči, u tom poslednjem času ostavlja On sveti amanet svima Jugoslovenima, celom Svom narodu: »Čuvajte Mi Jugoslaviju!«

Ljuto su se prevarili oni, koji su mislili da će se Njegovom smrću razrušiti i temelji Jugoslavije! Ubili su nam Kralja, ali Njegovom smrću zapečaćena je još veća bratska ljubav, jedinstvo i sloga Južnih Slovena, a na površinu je izbila velika svest i zdrav razum naroda jugoslovenskoga. Metak namenjen srcu Jugoslavije odbio se od njezinog čeličnog tela i porazio samog onog, koji ga je odapeo.

КРАЉУ УЈЕДИНИТЕЉУ

Јосип С. Софија, нараштајка, Нови Сад

Jugoslavijo, zemljo svih Jugoslovena,
 Сада си тужна у црно заврјена
 Јер црни глас нам из Марсеја јавља,
 Да нам нема више нашег милог Краља.

Од злочиначке руке Краљ-Витез је пао,
 И живот Свој за нас је дао.
 Црни се барјак на кућама вије,
 И братски народ горке сузе лије.

На последњем часу Твоме
 Кад се болне очи крију,
 Аманет си дирљив дао
 »Чувајте Југославију!«

Zakaj sem postal Sokol? Žohar Franc, naraščajnik, Celje-Gaberje

Že kot majhen deček sem se zanimal za Sokola. Silno so mi ugajali Sokoli, dasi še nisem razumel njih pomen. Z vsakim letom je rastla želja, da bi postal sam Sokol. Vedno bolj se zavedam koristi, ki jih prinaša Sokol ne samo posamezniku, temveč tudi državi. Razumem, da je namen tega društva vzgajati krepko, zdravo in pogumno mladino, ki bo doraščala v zavedne državljane, ki bodo vselej pripravljeni darovati življenje za svojo domovino. Tudi naš Viteški kralj je spoznal stremljenje Sokola, dobrodejni vpliv te organizacije na mladino in odrasle; spoznal je, da je Sokol močan steber, ki podpira državno edinstvo. Vsak Sokol bo tudi hraber, neustrašen vojak. Zato je naš blagopokojni kralj vedno in povsod podpiral Sokola. Prisostvoval je sam vsem večjim sokolskim prireditvam ter javno kazal veliko zanimanje in ljubezen do Sokolstva. Naši sokolski župi je daroval krasno zastavo. Najbolj je pokazal svojo naklonjenost do Sokolstva s tem, da je postavil svojega prvorojenega sina, Nj. Vel. kralja Petra II. za starosto jugoslovenskemu Sokolstvu.

Z velikim veseljem in navdušenjem sem pristopil k Sokolu. Saj hočem tudi jaz služiti mlademu kralju in domovini, kot zvest in hraber Jugoslovan.

Kako ponosni smo Sokoli na svojega vzvišenega starosto. Še z večjo vnemo stremimo za sokolskimi cilji, še bolj smo se strnili v močan zid, ki naj bi branil in čuval ljubljenege vladarja in Jugoslavijo.

ВИТЕШКОМ КРАЉУ АЛЕКСАНДРУ I УЈЕДИНИТЕЉУ

Надежда Мартиновић, нараштајка, Београд IV

У нашем гнезду нема једног ока,
које није сузу пустио за Тобом,
њих је облак одно далеко, далеко —
над Твојим сенима и над Твојим гробом.

Заклетве и сузе Тебе испратише,
на оно место где Ти сад почиваш,
вратит нам се нећеш никад, никад више —
јер вечни санак Ти у гробу сниваш.
Твоје тело труне, Твоја младост вене,
али живе речи што нам задње рече,
у нашим срцима урезано то је —
у нашем мозгу оне увек јече.

Кунемо се Теби прахом прадедова,
и крвљу очева што у рату наше,
Твоме сину увек служићемо верно —
чуваћемо груду домовине наше.

Їuvajte Jugoslaviju!



GLASNIK

† **Brat Slavko Rogulić.** Dne 12 novembra preminuo je u Novom Sadu u 56 godini svoga života br. Slavko Rogulić, izvestilac Prosvetnog odbora Saveza SKJ. Pokojni br. Rogulić u sokolskim je redovima od svojih mladih godina, gde je uvek radio savesno i zdušno na procvatu naših sokolskih ideala. Bio je tihi radnik, ali rad se je njegov dobro osećao, a naročito se sada oseća kada je crna smrt prekinula nit ovog plemenitog života.

Neka je br. Roguliću trajan spomen među nama!

Rad Naraštajskog oteka u Novoj Gradiški. Naš otek postoji ima već više godina. Početkom svake školske godine mi bi odredili upravu oteka sa svima potrebnim časnicima i tako novim silama polazili u rad. Držali smo sednice, donosili zaključke, kupili članarinu, dopisivali se s upravom društva, te tehničkim i prosvetnim odborom, sve dok se ne bi i mi zamorili. Tako je samo nas nekolicina u toj upravi N. O. radila, a ostali su bili sasvim neupoznati s radom i strogo isključeni.

Ove godine smo počeli sasvim drugačije. Svi naši naraštajci i naraštajke su u oteku našega naraštaja. Svake nedelje smo obavezni da dolazimo na sastanak naraštaja u sokolanu gde održavamo razna predavanja. Posle svakog predavanja raspravljamo. Pored toga braća vodnici kategorija i članovi Uprave društva ili Prosvetnog odbora održavaju uvek kraći nagovor, u kome nam daju potrebna uputstva za naš rad.

Naš prvi sastanak smo održali u nedelju 4 novembra t. g. Sastanak je otvorio voda m. naraštaja brat Adil Muminagić, koji je i dao ovaj pravac našem oteku. Brat voda je u nekoliko kraćih poteza iz-

neo lepo i jasno pravac budućega našega rada i ukazao na važnost ovih sastanaka. Zatim je brat B. Živković održao predavanje s temom: »Sokolska omladina«. Brat E. Ketig, prof., otvorio je diskusiju po ovome predavanju, koja je malo duže potrajala. Brat M. Korica je deklamovao svoju pesmu: »Zavet Kralju Ujedinitelju«; toga časa smo se setili i ovih teških trenutaka i odali poštu našem toliko voljenome Mrtvome Kralju. Iza toga je brat M. Miković održao drugo veoma pohvalno predavanje: »Zašto smo Sokoli?« Brat Korica deklamirao nam je svoje pesme. Ovoga puta je došla na red njegova pesma: »Ranjeni Sokolić«. Posle njega recitira jednu pesmu iz Sokolića, brat Relja.

Time smo završili taj naš prvi sastanak. Brat voda je uzeo popis braće i sestara koji će uzeti učešća u programu našega idućega sastanka. M. M.

Z A Š A L U

Krivo razumeo. Turista: »Jesu li se u ovome selu rodili i veliki ljudi?« — Brdinin: »Jok, more, kod nas se radaju samo mala deca.«

Vodi računa. Majka: »Koliko puta sam ti već kazala da moraš pre jela umivati ruke!« — Dete: »Danas već pet puta, majko!«

Iz škole. »Tata, dobiju li učitelji kakvu platu?« Kako ne bi, sine!« — »To nije pravo,« vikne mali Jovo, »ta mi deca obavljamo sami sve radove.«

Prirodno. Majka: »Pa sada već jednom prestani, Ivane. Pa valjda ne moraš kad se udariš, uvek da plačeš.« — Ivan: »Huhuhu — da — ali — zašto je onda uopšte plakanje?«

Iz uredništva

Naredni broj »Sokolica« izići će pred Božić. Zbog toga se umoljavaju braća i sestre suradnici i suradnice, da svoje sastavke **odmah** pošalju. — Sa seobom brata urednika nalazi se sada uredništvo »Sokolica« u Ljubljani, Levstikova ul. 19.

Pisma treba da se frankiraju. Ponovno se upozoravaju braća i sestre, koji još nemaju dovoljno sposobnosti i sigurnosti za pisanje, da daju svoje rukopise na pregled i popravak sposobnim licima.

Rukopisi koji se iz bilo kojeg razloga ne objave, ne vraćaju se.

Za stvari, za koje brine uprava treba se obraćati na Upravu sokolskih listova.

Pošta uredništva

S. J. u N. S.: Tvoju pesmicu: »**Naš glas o smrti Kralja Aleksandra I**« ne možemo uz najbolju volju da objavimo. Vrlo je slaba.

J. B. u O.: Ovakvih ispravaka u Tvojim sastavcima nećemo u buduće moći da činimo. Stoga doteravaj sam svoje sastavke ili neka Ti ih popravlja onaj koji to zna. Inače u koš!

O. A. u S.: Tvoja pesmica: »**Zrtva ideje**« predugačka je. Nedostaje joj mnogo štošta. Pokušaj s kraćim sastavcima. Malo ali dobro.

D. P. u D.: »**Moja pesma Mrtvom Kralju**« obična je proza poredena u kitice. Pokušaj sreću u prozi.

V. T. u P.-S.: Tvoja »**Setimo se Sokolih**« ne valja. Ma koliko je god misao, možda, dobra, ona je tako slabo izražena u stihovima da ju ne možemo objaviti. — Pesma može da bude i bez rime, ali ritam ili metar mora da bude. I suviše je dugačka.

B. Z. u N. G.: Tvoje predavanje ili člančić »**Sokolska omladina**« ne možemo objaviti. Izmešan je, nepotpun, nejasan; misli su pobrkane.

M. K. u N. G.: »**Zavet Kralju Ujedinitelju**« ne možemo otštampati. Stihovi treba da teku glade. Ritam je prvi uslov svake pesme.

M. R. u O.: Tvoju pesmu: »**Jugosloven**« ne možemo objaviti, jer Ti nije uspela. Pesmi nije dovoljan samo srog (rima), već ona mora da ima i neki sadržaj. Ako se treba mučiti oko kovanja stihova jasno je da trpi sam sadržaj t. j. misao. Nemoj da Te ovaj neuspeh obeshrabri.

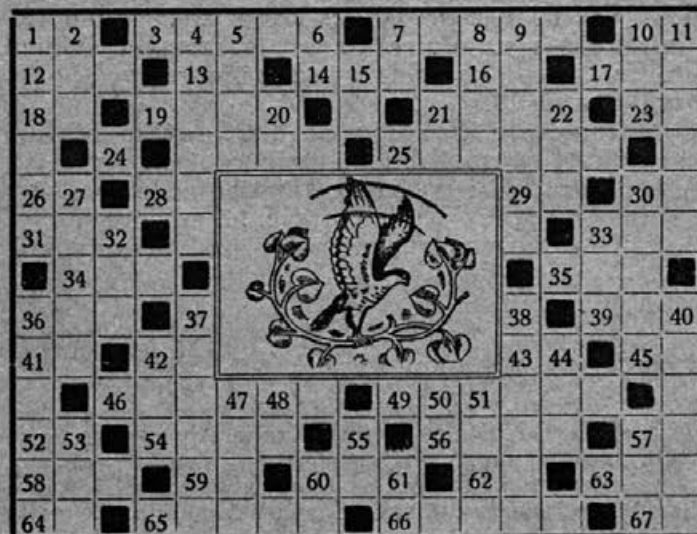
Решење из 10 броја „Соколића“

Загонетне посетнице: I) Бранко Радичевић. II) Карађорђе Петровић.

Степенице: I) А. Ка. Ока, Тока, Стока. II) А. Ана, Мана, Омана, Романа.

Једнацице: I) Ко + са + ра. II) Во + де + ница.

Попуљалка: Водоравно: 1) Јела. 4) Та. 5) Аполон. 9) Ах. 11) Ибар. 15) База. 16) Ор. 17) Р, Р, Р. 18) Ла. 19) Тат. 20) Ос. 22) Але. 23) Кобасица. 27) Мер. 29) Приплод. 31) Н П. 32) Крик. 34) Мали. 35) Не. 36) Ева. 37) Об. 38) Кедеље. 40) Јаре. 42) Во. 44) Ле. 46) Арсен. 49) Виси. 51) Стан. 52) Биро. 53) Афиз. 56) Са. 58) Теле. 60) Продицаоница. 63) Ен. 64) Јоаном. 67) Инстинкт. 70) Об. 72) Осман. 75) О, О. 76) Воатир. 78) Срук. 80) Ок. 81) Гримве. 85) Волеги. 87) Јаребица. 90) Египат. 91) Дир. 93) Окрепа. — Усправио: 1) Јакна. 2) Езоп. 3) Лаб. 4) Три. 5) Ар. 6) Примерак. 7) Отријезнио се је. 8) На. 10) Хор. 12) Бал. 13) Алов. 14) Редар. 16) Кос. 17) Рак. 21) Си. 24) Албанија. 25) Цицерон. 26) Маљ. 27) Мак. 28) Ел. 29) Преврат. 30) Политика. 32) К. К. 33) Ре. 39) Ено. 41) Ан. 42) Ви. 43) Ос. 45) Ут. 47) Примирити. 48) Био. 50) Ел. 51) Сопошане. 54) Уфа. 55) Бином. 56) Се. 57) Ан. 59) Епархија. 61) До. 62) Ц. С. 65) Онаква. 66) Ср. 68) Сив. 69) Ноћник. 70) Сток. 71) Би. 73) Ми. 74) На. 77) Во. 79) Кора. 82) Ред. 83) Мир. 84) Ви. 86) От. 88) Ар. 89) Во.



Vodoravno :
 1) Engleski književnik. 3) Košara. 7) Francuska pokrajina u Africi. 10) Italijanska reka. 12) Naša reka. 13) Boja glasa (bez zadnjeg slova). 14) Riba. 16) Nota. 17) Statua. 18) B. 19) Brkonja. 21) Sa »K« sredstvo proti groznice. 23) Dva ista suglasnika. 24) Vrag. 25) Nije sit. 26) Grčko slovo. 28) Predlog. 29) Predlog. 30) M. 31) Dozivanje. 33) Muško ime. 34) Američke države (kratica). 35) Zemljoradnička alatka. 36) Kozmetička marka. 39) Naša planina. 41)

Isto što i 13. 42) Predlog. 43) Ital. »Kralj«. 45) Veznik. 46) Diva, gorostasa. 47) Gde se peče. 52) Čakavska upitna zamenica. 54) Defekt, šteta. 56) Ptica. 57) N. 58) Veznik. 59) Slovo crkvenoslovenske azbuke. 60) Životinja. 61) Predlog. 63) Broj. 64) Zamenica. 65) Bratovljeva žena. 66) Sruši.

Okomito: 1). Kapa. 2) Zamenica. 4) Drugi vratni pršljen. 5) Muško ime. 6) Vazdušni heroj. 7) Konjska oprema. 8) Zensko biće. 9) Muško ime. 10) Gozba. 11) Sprema. 15) Uzvik. 19) Izuven. 20) Zamenica. 21) Veznik. 22) Iznad. 27) Nevreme. 30) Roba. 32) Kukac. 33) Osnivač Sokola bez prvog slova. 36) Navada. 37) Greda. 38) Čuvar krava. 40) Deo pluga. 42) Tečnost. 44) Užičanin. 47) Mesto u pustinji. 48) Svojeručno (kratica). 50) S. 51) Nagnuto. 53) Aždaja. 55) Predlog. 57) Užičanin (vok.) 60) Francuski odr. član. 61) Domaća životinja.

Popunjalka

Sastavio M. Arandelović, naraštajac Vukovar.



Vodoravno: 1) Štof. 7) Uzvik. 8) Predlog. 10) Jugoslovenska reka. 12) Dozivanje. 13) Negacija. 14) Domaća životinja. 16) Staja za ovce. 17) Ima svaki kotač. 18) Predlog. 21) Veznik. 23) Veznik. 25) Lična zamenica. 26) Rimski bog. 29) N. 30) R. 31) Vazdušni heroj. 33) Veznik.

Uspravno: 2) Zamenica. 3) Nipošto. 4) Drugo. 5) Upitna čestica. 6) Patnja. 9) Zensko ime. 11) B. 13) Isto što i 5. 15) Rasplod. 16) Mastilo. 19) Stara mera. 20) Piće. 22) Predlog (nem.). 24) Francuski član. 26) Razdoblje. 28) Kulturna biljka. 30) L. 32) Oblik pomoćnog glagola.